

A. 10074
G. Kolre.
1883.
1. Sammas 1874 kõige kõrgemalt kinnitatus

Säädus

Üleüldise wäeteenistuse üle

Wenemaal.

Wäljaandja:
Dr. M. Westri.

Tartus, 1874.

Trükitud G. Laasmani tuluga.

Zensuri poolest lubatud. -- Riigas, 21. Veebruaril 1874.

TARTU ÜLIKOO LI
RAAMATUKOGU

18583714

Kõige kõrgem awalik riigi-kunluse-firi (Manifest).

Sumala armust

Meie, Aleksander Cõine,

Wenemaa Keiser ja Tsemalitseja,
Poolamaa kuningas, Soomemaa
suurwürist j. n. e. j. n. e.,

anname kõigile oma truui alamatele teada:

Matises töös Meie Riigi kustumise kui ka tema sissesäädmiste (ehk institutionide) täienduse pärast ei wõinud Meie mitte Oma tähelepanemist selle wäeteenistuse maksmise korra pääle käändmata jätta, mis seie maani kestis.

Seie maani makswa sääduste määramiste järele seisis see kohus paljalt kodanikude ja talurahwa seisuste pääl ja üks tähtis jagu Wene alamatest oli ühest

kohusest waba, mis iga ühele ühel wisi püha peab olema. Üks niisugune kord, mis enne tõiste asja seisuste seas ennast sünnitanud oli ja mis nüüdise Riigi olemise muudetud tingimistega mitte enam kofku ei sünni, üks niisugune kord ei sünni ka praeguse aja sõawäesse puutuma nõudmistega mitte kofku. Uuemad sündmused on näitnud, et riikide jõud mitte üksi wäehulkade arwus, waid iseäranes nende eluwii side ja waimuhariduste omandustes on, mis paljalt siis parema edasisaamisele jõudwad, kui isamaa kaitsmine rahwa üleüldiseks asjaks saab, kui kõik, ammeti ja seisuse waheta, endid selle püha asja tarwis ühendawad.

Kui Meie nüüd, Riigi sõawäe korraks säadmist praeguse aja teadmiste ja nägemiste põhja pääl, tarwilise parandada arwame olewat, käskime Meie 1870mal aastal sõaministrit ettepanemisi Meie sõawäe salgade (hulkade, trupide) suurenduse täielikumaks kofkusäadmiseks (süsteemiks) kofku panna, nenda et kõik seisused wäetenistusest osa wõtaksimad.

Meie alamate ära proowitud walmisolef isamaale ennast ohwerdada, on Meie

käemeeß olnud, et Meie hüüdmine Wene alamate südameses sellesse wastu hõikawat kõla leiab. Meie ei ole selles mitte effinud. Meie wahwa mõisnikude ja tõised seisused, mis siitsaadik mitte refruudi wõtmise all ei olnud, on mitmes lordses mõtete awalduses Meile seda rõõmuliku soowimist toonud, et nemad tõiste seisustega ühes kous sõawäe teenistuse koormaid kanda tahtwad.

Meie oleme neid mõtete awaldusi rõõmurikka uhkuse tundmusega wastu wõtnud ja auufartlikult jumaliku saatuse eest tänanud, mis Meie kätte walitsuse kapi ühe niisuguse rahwa üle on uskunud, kelle sees isamaa armastus ja iseeneße kasu eest mureta olemine üks külgi puutumata, sugust sugusse edasi juurdum iga seisuse pärandus on.

Et seda wäeteenistuse statuuti (aluskirja, põhjuskirja) nimetatud pääpõhjuste järele ülesse säada, sai üks iseäraline kommission (kohus, fogu) mitmesuguste asja toimetajate ammetnikudest ja tõistest asja tundmisest tarwiliku mõistusega meestest kokku säetud. Kommissionist ülesse säetud ja Riiksradi (Riiginõu) lähema järele

waatuslega parandatud statuutid on täieste
 Meie tahtmise järele. Põhjusarvamise
 kohalt waadetud, et trooni ja isamaa kaitse-
 mine iga ühe Wene alama püham kohus on,
 nõuab see statuut kõiki Riigi hingesi
 wäeteenistuse maksmise osalisiks
 ilma raha läbi lahti ostmise ja prii-
 tahjtjate aseme täitmiseta. Uus säädus
 ei puudu mitte Kasakatesse, kes wäeteenistust
 ühes nende tarwis kindlaks säetud wiisil maksa-
 wad, kui ka mõne rahwa jau pääle, kes mitte
 Wenelased ei ole, ja Tuga-Kaukaasia maa
 pääle kelle tarwis iseäralised säädused kuulu-
 tatud saama peawad. Nende wäljamõtmiste
 ja üksikute ajaliku tagasi jätmistega, mis ses-
 samas käsus nimetatud on, saawad kõik Poola
 kuningriigi meeste hinged, kes kahelümne
 aasta wanaseks saanud, loosi alla heidetud,
 mis üks kui iga lord wahet teeb, kes tege-
 wasse teenistusesse astuma peab ja kes sest
 samast priiks jääb. Et küll neile, kes
 maawäe salgades teeniwad, üks üleüldne
 15-ne aastane teenistuse aeg säetud on,
 sellegi pärast saawad needsamad kuue aasta
 pärast, ja kui võimalik, ka warem lahti
 lastud, selle käsuga, et kui Walitsus neid
 iseäralistes sõatarmitustes pruugib, siis

nemad kõhe lipu alla tulema peavad. Laewameeste ja mõningate laugema maade sees olevate wäesalgadele saawad iseäralised teenistuse ajad finni säetud saama. Noorel rahwal, kes kooli õpetust, kust ka rahwa koolide õpetus wälja arwatud ei ole, maitse nud on, saab sääduselikul wiisil finni säetud wäesalgadesse jäämine rahu ajal nende hariduse kõrguse ja wiisi järele tähtsalt lühendatud, pääle selle saawad neile weel kaunis suured fergitused lubatud.

Kuna Meie nende põhjuste järele kofku säetud wäeteenistuse statuuti finnitame ja Oma alamaid Meie üle kõige kalli isamaa nimel neile pääle pantud kohuste tõelikufs täitmiseks noomime, ei ole Meil mitte see nõu, põhjussäadustele otsa teha, kelle järele Meie Oma terve walitsuse ajal puutumata käinud oleme. Meie ei otsi mitte sõaauu hiilgust, kuidas Meie teda ka seia maani mitte otfinud ei ole, ja armame seda kõige ilusamaks juhtumiseks, et Sumal Meil osaks saada on lastnud Wene maad rahuliku edasi astumise ja igapidise sisemiste täienduse teel suurusele saata. Wägema sõawäe sisesäädmine ei saa seda edasi jõudmise täiendust ei finni hoidma ega keelma;

tema saab selle wastu reegli korralise ja
 linnipidamata kõigile abiks olema, kuna
 ta kiigi rahu kaitseb ja igat waenlase pääle
 tungimist juba enne kõrwale pöörab. Võiks
 aga neile noortele meestele, kellele waimu
 haridus osaks saanud, need praegu antud
 tähele panemise wäärt eesõigused, tõlise
 waimuhariduse wälja lautamiseks, n'agu
 üheks uueks teeks Meie rahwa seas saada,
 selle wiimse sees Meie tulewase eluõnne
 põhja ja aluspanti näeme.

Antud St. Peeterburgis, 1. Januaril,
 tuhanda kahetsa saa seitsmekümne neljan=
 damal aastal pärast Meie Snnistegia sün=
 dimist, Meie walitsuse üheksatõistkümmel
 aastal.

Põhjuskiri on Keiserliku Majestäti kõrge
 oma käega alla kirjutatud:

„Aleksander.“

Käsf walitscwa senati kätte.

Tänaſel päewal oleme Meie uut wäe-
teeniſtuse ſäädust finnitatud ja käſeme:

I. See ſäädus peab termes Riigis
ja Poola kuningriigis toimetuſele ſäetud
ſaama, aga puutumata jääwad temast:

1) Wäeteeniſtuses ſeiſaw Kaſaka rahwas,
kes oma wäeteeniſtuse kohuſt iſeäraliku
ſääduse korra järele täitwad, ja

2) alamal nimetatud maakonnad ja
rahwa jaud, kellele ülemal nimetatud wäe-
teeniſtuse täitmise kord iſeäraliſte ſääduste
järel, nende kohtade iſeloomuſtele kõlbli-
kult, edaspidi toimetatud ſaab, nimelt

a) Tagakaufaſia maakond, Turkeſtani
maakond, Mere äärſed maad (hommiku
pool Siberi maal Nikolajewski linnast
Korea poole=ſaareni) ja Amur'i jõe äär-
ſed maad, Srednekolömi, Werhojanski,
Wiljuja maakonnad, Jakutski maajagu
Seniſeiſki kubermangu Turuhan'i ja Bo-

guthan'i maakonnad, Tomsk'i kubernemangu Topur'i maakond, Tobolski kubernemangu Beresow'i ja Surgut'i maakonnad, ja

- b) need wõõra maade rahwad, kes seia maani ei raha ega muu wiisil refrudi maksu all ei olnud, n'agu põhja Kaukasias maal, Astrahani kubernemangus, Turgaiski ja Ural'ski maakonnas ja kõigil õhtu ja hommiku poolsil Siberi maakondadel, kui ka Samojedid kes Urhangel kubernemangu Meseni maakonnas elavad.

II. Bashkirid ja Taptärid peavad wäeteenistusele säetud saama, neid peab aga sellest iseäralisest maksust, mis sääduse järel 14-mal Mail 1863 nende pääle panti (60 kopikut hinge päält), lahti tehtama.

III. Wäeteenistuse kohusest jääwad priiks ühes eluasemit wõtmise ajal elawate poegadega :

- a) eluajaks: Kusnakid, kes 1854-mal aastal Wene maale asusiwad; need wõõralt maalt siss'erändajad, kes mõisnikude maie pääle asusiwad ja Meilt 18-mal Detsembril 1861 finnitatud Riiginõuu

(Riikisraadi) hääks armamise põhjuse
 pääle Wene alamateks saiwad; Tsehhiid,
 kes lõune-õhtu poolse Riigi piirisse asunud
 ja kellele nimetatud Riiginõuu hääks ar-
 wamise õigused osaks on saanud; wõõra
 maa inimesed, kes 1-mese Januarini
 1872 Poola maale asusiwad ning Wene
 alamaks saiwad, ja wiimaks need Wene
 alamad, kes sisemistest kubernemangudest
 wälja rändasiwad ja kroonu maie pääle
 Nowogeorgiensi'i kindla linna ligi asu-
 siwad;

b) 20-ne aasta aja pääle asumise
 hakatuse ajast arwatud: Menno-
 nitid, kes uude kroonu asumiste kohtade
 pääle 19-mal Nowembril 1851-mesel
 aastal antud reeglide põhjuse järel Ri-
 gis eluaset wõtsiwad, n'agu ka need
 Mennonitid, kes mõisnikude maie pääle
 asusiwad ja Wene alamaks saiwad selle
 Meilt 18-mal Detsembril 1861-mesel
 aastal kinnitatud Riiginõuu hääksarma-
 mise põhjuse pääl;

c) 20-ne aasta aja pääle, 31-mesest
 Märtsist 1860 armama hakatud:
 Wladikawsksi linna kodanikud, kes enne
 sellesinatse käsu kuulutust selle linna ko-

danifudeks sisselirjutatud olivad, kui ka endise Anapa ja Noworossijski linnade inimesed, keda nüüd sadama linna Temr-juki jalku on arvatud;

ja d) 6 aasta aja pääle selle käsu linnituse pääwast arvatud: kõik need Riigisse asunud Mennonitid, kellel mitte õigust ei ole selle statuuti punkti b hädusest osa wõtta.

IV. Nende inimeste suguwõsadeft, kes wiimses Poola ja õhtupoolse maakondade mässamises oma truuduse pärast trooni ja sääduse wastu, oma elu kaotasiwad, peawad kolm liiget igast niisuguseft suguwõsast wäeteenistuse kohuseft pästetud saama; pästetawate jalku arwatakse esiteks surnud mehe pojad ja pärast tema lihalikud lapse lapsed.

V. Wäeteenistuse kohuseft peawad priiks jääma need, kes selle käsu kuulutuse päewal Warshaw'i=Wiin'i, Warshaw'i=Bromberg'i, Warshaw'i=Terespol'i raudteede ja Lodsen'i wabriku juures teenistusel on, ja Meie käsu 15. statuuti põhjuse pääle, mis Meie 26-mal Juunil 1868 refrudi wõtmise üle Poola kuningriigis andsime, ja

selle järel mõned seisused ja mehed refrudi kohusest priid on.

VI. Wie esimese korra refrudi wõtmise ajal, pärast selle wäeteenistuse toimetusele hakkamist, on wäeteenistuse sisseastumine loosi wõtmise põhjuse pääl neil meestel nelja aasta pääle pikkendada, kes niisuguste sugumõsade liikmete seas seiswad, kes filde ja industri tähtede järele kauba, wabriku ja industri majasid juhatawad, üksi nende wälja arwamistega, kes weikse mõõduga kowasid joofisid müüwad (reeglid põletuse wiina maksude tarwis statuut 1., mis 1861 aastal juure lisatud ja tähendus), kui ka nimetatud mehed weel tubli töötigia isa ehk wanaisa juures elawad, ehk kui neil ka wendi 16 aasta all on. See pikkendus ei saa teenistuse ajal ei tegewas wäeteenistuses ega tagawaras arwatud.

VII. Sissekutsumise kohad wäeteenistuse kohuses seiswa reeglite statuuti 67 ja järgmiste järele peawad igal pool kolme kuu sees selle kásu kubernemangu sisse jõudmise järel lõpetatud saama.

VIII. Neile, kes esimese korra refrudi wõtmisesse uue wäeteenistuse sääduse jä-

rel puutuvad, see on neile, kes 1873-mal aastal kahekümme aastat vanaks saivad, antakse sissefutsumise fondi üles kirjutamise mineku tarvis (nimetatud säaduse 95 ja 96 statuuti põhjuse pääl) pool aastat aega selle käsu kuulutuse päewast arwama hakatud.

IX. Maawäe (militse) teenistusele saamad, arwamata need inimesed, keda wäeteenistuse säaduse statuuti 10 ja 154 järele sinna jalku arwatakse, neljakümne aastani kõik need wäeteenistuse kohuses seisnata inimesed (wälja wõetud need statuutis IV. ja V. nimetatud), kes 1. Januaril 1874 21 aastaseks saanud olivad, kui ka kõik need, kes nüüd praegu wäeteenistuses seiswad ja keda enne 40-ne aastaseks saamist teenistusest lahti lasti.

X. See Meie 22-mal Nowembril 1873 antud käsu läbi kuulutud refrudi wõtmine 15. Januarist kuni 15. Webruarini, peab selles käsus antud reeglide järel toimetatud saama. Need refrudi wõtmise ajal wõlgu jäänud refrudi maksud ja üleüldse kõik endised refrudi maksud peawad maha kustutatud saama.

XI. Refrudi mõtmisest pästmise kwittungide kohta, mis üleval pool statuutis nimetatud 1874 aastase refrudi mõtmise järel toimetusele jääda mõisjavad, on järel seisvad määramised tähele panna:

- a) nimetatud kwittungid (kwitanšid, tunnistuse tähed) ei pea mitte hiljem kui 1. Oktobril 1874 wäeteenistuse toimetuse kohtades maakonnade ehk linnade kommissionides ette näidetud saama, kes neid olgu uut moodi kwittungide wastu ümber wahetama ehk nende pääle kirjutama, et n'ad ette näidetud on, peawad;
- b) igaüks ühes maakonna ehk linna kommissionis ette näidetud kwittung, saab ühe mehe nime pääle, keda kwittungi omanik nimetab, kirjutatud ja ei saa siis mitte enam äraantud ega ühe teise mehe nime pääle säetud;
- c) igaüks kwittung käib wäeteenistuse täitmise kutsumise juures üksi selle mehe pääle, kelle nime pääle kwittung kirjutatud on, ehk tema wena, poolwenna, onu ehk tädi poja pääle;

- d) maharehendamise kwittungid, mis ülemal tähendatud terminil (ajal) mitte ümbermahetamiseks ette pantud ei ole, kautawad oma jõu;
- e) ühe kwittungi omanik mõis seda rendimajas ette näidata ja selle eest 485 rubla saada;
- f) kwittungide ostmise wiisi ja termini (aega) määrab kroonu rahaminister, nende kwittungide arvu järel, mis ümberkäigil on.

Walitsew Senat saab selle asja tarwilikuid toimetusi korda saatma.

Põhjustkiri on Keiserliku Majestäti oma käega alla kirjutatud: „See olgu nenda.“

St. Peeterburgis, 1. Januaril 1874.

Wäeteenistuse säädus.

I. p ä ä t ü k k.

1) Trooni ja isamaa kaitsmine on igal Wene alamal üks pühendatud kohus. Meeste = rahwa alamad on ilma seisuse waheta wäeteenistuse alla heidetud.

2) Raha läbi wäljaostmine ja prii-tahtjate läbi aseme täitmine on keeldud.

3) Meeste hinged, kes üle 15 aasta wanad on, wõiwad Wene alamate koguist paljalt täieliku wäeaja teenistuse ehk ühe loosi wõtmise järele, mis neid tegewast wäeteenistusest lahti päästab, wäljaastuda.

4) Rändamise juhtumine Riigi tõisse kohta, kus wäeteenistus iseäraliste säaduste järele säetud on, peawad inimesed, kes selle wäljarändamise juures üle 15 aasta wanad on, seda kohust üleüldses põhjuses lahutama.

5) Riigi sõariista kandja vägi on seis-
waist wäesalgadest (trupidest) ja militsest
koffu säetud (ИЗЪ ПОСТОЯННЫХЪ ВОЙСКЪ
и ОПОЛЧЕНІЯ). Wiimne jagu saab paljalt
iseäralistes seisustes sõa ajal koffu kutsutud.

6) Seiswad sõariistade kandjad wäe-
salgad on maa- ja merewäest koffu pantud.

7) Seiswad wäesalgad on koffu pan-
tud:

a) wäest mis iga aastase refrudi wõtmise
läbi termes Riigis täiendud saab;

b) wäe tagawarast, mis wäe jagude suu-
rendamise kindlaks põhjaks ja neist ini-
mestest koffu pantud on, kes kuni täie
teenistuse aja lõpuni lahti lastud on;

c) Kasaü wäesalgadest, ja d) wäe salga-
dest, mis wõõrast rahwa-fondadest koffu
pantud saamad.

8) Merewäe hulgad on tegewaist sol-
dati trupidest ja laewa tagawara wäest
koffu pantud.

9) Maa- ja merewäe täiendamiseks tar-
witataw meeste arm saab aastal käsu and-
mise teel sõaministri käsu pääle kindlaks
tehtud ja kõige kõrgema käsu pääle walit-
sewale Senatile kuulatud.

10) Sissefutsumise läbi teenistusesse astumisele saab loosiga otsus tehtud, mis eluajal üks ainus kord mõetakse. Mehed, kes nendest mõetud sisseridamise loosi numbride järele seisma wäe salgade sisse mitte wastu mõetud ei saa, saavad maa-wäesalgade sekka arwatud.

11) Loosimiseks saab iga aasta paljalt üks ainus wanaduse järg (jagu) ette futsutud, ja nimelt nende noorte meeste jagu, kes refrudimõtmise aastal pääle 1. Januari suu päewa 20 aastaseks saanud olivad.

12) Noordele meestele, kes ette määratud waimuharimise tingimisi täitnud on, saab lubatud, ilma loosita prii tahtjate wiisil selle sääduse XII. päätüki põhja pääl kindlaks säetud reeglite järele wäe teenistust täita.

13) Loosi mõtmisele ei lasta, ei mõeta ka teenistusesse neid mehi wastu, kes kõif seisuse õigusi ehk kõifi iseäralisi, olgu iseneuse läbi ehk seisuse läbi säetud õigusi ja eesõigusi kautanud on.

14) Iga aastane wäeteenistuse maksimisele sissefutsumine ja loosi läbi tunnistusele arwamine jaab 1. Nowembrist kuni 15. Detsembrini, Siberi maal aga 15.

Oktobrist kuni 31. Detsembrini ära toimetatud.

15) Tegewa mere wäe jagude täiendamiseks astuvad sisse:

I. Sisselutsutud noored mehed neist kohtadest, mis nimelt mere wäe täienduseks arvatud on. Kõik need neist mees-
test, keda laewawäe seffa wastu ei wõeta, saavad maawäe seffa ridatud;

II. Järgmised wäeteenistuse maasmisele igast Riigi jagudest sisse lutsutud mehed:
a) Need, kes kui matrosed mere ehk ranna laewade pääl mitte wähem kui üks laewa sõidu aeg (parajalt enne refrudi wõtmist) teeninud on, b) need kes ühest laewa sõidust mitte wähem (parajalt enne refrudi wõtmist) massinistid ehk kui abjufütjad aurulaewade pääl teeninud, n'agu ka need, kes mitte ühest aastast wähem kui meistrid aurulaewa ehituste wabrikute pääl tööd teinud on; c) laewa puusepad, teenrid, katalsepad, kui merewäe täienduseks arvatud maakondades paras arm niisugustest töötegijatest mitte leida ei ole, ja d) need meremehed, kes oma soowitust, laewa pääl teenida, teada andwad, kelle arm aga iga

aasta mere asjade toimetuse ministeriumi poolt selle teenistuse jaffu findla armu pääle säetud on.

16) Merewäe täienduseks määratud koh-
tade nimefiri (statuut 15, punkt I) selle
rahwad oma töö ja tallituste järel ise-
äranes mere teenistuseks kõlblikud on, saab
mere-, sõa- ja sisemiste asjade toimetuste
ministeriumide wastastiku kofku leppimiseks
säetud. See nimefiri saab kõige kõrgema
finnituse järel üleüldiseks teaduseks kuulutud.

II. p ä ä t ü t f.

**Teenistuse ajast seiswas ja taga-
wara wäes.**

17) Täis teenistuse aeg maawäes on
looft läbi sisse astunud meestele wiietõist-
kümne aasta pääle finni säetud, — sellest
on neil kuus aastat tegewas teenistuses
ja üheksa aastat tagawara wäes olla. Neist
reeglitest on niisuguste meestega üks wälja-
arwatus tehtud, kes Turgestani sõawäe-
walla trupide, niisama ka nendega, kes
trupide tarwis arwatud on, mis Se-
mipalatinski, Transbaikalia, Jakutski,
Amuri ja selle ranna wallas elawad. Nende
meeste terve teenistuse aeg on kümne

aasta pääle finni säetud, kellest neil seitse aastat tegemas teenistuses ja kolm aastat tagawara-wäes olla on.

18) Terwe teenistuse aeg laewastifu pääl (laewa wäe seas) on kümne aasta pääle finni säetud, neist seitse aastat tegemas teenistuses ja kolm aastat tagawara wäes.

19) Miisuguste meeste teenistuse aja festmist, kes loosi läbi wäe-salgadesse astunud, saab: a) neile, kes üleüldse sissekutsumise ajal (statuut 14) teenistusesse wastu wõetud, sissekutsumise järele tulewa aasta 1-sest Januarist, ja b) neile, kes mitte sissekutsumise, waid muul aasta ajal, teenistusesse astunud on (statuuti 219 sees nimetatud wäljaarwamisega), esimesest nende teenistusesse astumise järele tulewa kuu päewast arwatud.

20) 17 ja 18 statuuti sees ülesse antud teenistuse ajad on paljalt rahu aegade tarwis arwatud; sõa ajal on maa- ja laewawäes olewad mehed sunnitud, niikaua teenistusesse jääma, kui Riigi tarwitus nõuab.

21) Sõa- ja merewäe ministeriumil on luba, maa- ja laewawäe alamaid mehi,

fui võimalik, ka enne seda 17 ja 18 statuuti sees finnisäetud teenistuse aega, tagawara wäe selka lasta. Ka on wäe ja laewa päälifuil see õigus, alamaid sõamehi teenistuse ajal kuni terve aastani pileti pääle wälja lasta.

22) Merewäe meeste tagawara wäesse lastmise kohta on järeleiswad iseäralised reeglid tähele panna: a) Merewäe meeste tagawara wäesse lastmine sünnib üleüldse sõa-lõpul (Campagne), ommeti mitte warem, kui Oktobri kuus; b) sõamehed, kes wõõrail meredel sõjalaewade pääl on, wõiwad oma tegewa teenistuse wäljateenimise aja järele, kui nad soowiwad, kobe selle järele kui laew Wene sadamasse jõudnud, tagawara wäesse lastud saada. Iseäraniste põhjuste pärast tohib laewa ülem woi kommandöör tagawara wäesse tahtjaid ka wõõra maa sadamates lahti lasteda, ommeti peawad niisugused enese fulu pääle Wenemaale tagasi pööрма; c) seda aega, mis sõamehed üle finnisäetud teenistuse aja tegewasse sõateenistusesse jääwad, rehendasse nende tagawara wäe ajast kahe wõrra maha. Need laewamehed aga, kes tarwiliste põhjuste pärast rahua ajal niihästi

nende tegema kui ka tagawara wäes olefu aja üle teenistuses peetasse, neile lubataffe kapitulantide õiguses (сверхсрочно-служащихъ), neile aga, kes seda õigust mitte pruufida ei taha, saab kõige selle aja sees, mis nad üle oma teenistuse aja teenistusesse jääwad, nende seisuse kõrgune palg kahetordselt maksetud.

23) Tagawara wäe mehed saawad hädalise juhtumise ajal, et wäesalka si täie armu sisse saada, tegewale teenistusele kutsutud. Sissefutsumine sünnib kõige kõrgemade Ukaaside läbi, mis walitsewa Senati kätte saadetakse. Selles ajas, kuna mehed tagawaras on, wõiwad nad sõa- ehk mereminiisteriumi läbi, tarwiduste järele, teenistusele harjutamisele (учебные сборы) sissefutjutud saada, ommeti mitte sagedamine kui kaks korda nende tagawara wäes wiibimise ajal ja iga kord mitte enam, kui kuue nädala pääle.

24) Tagawara wäest teenistusele kutsu- mise juures saawad need priiks jääma, kes üht muud ammetit kroonuteenistuses peawad ehk wallaammetnikud on, mis ühes iseäralises nimekirjas seisab. See nimekiri saab ministrikomitee läbi kõige kõrgemale finnitusele ette pantud.

III. p ä ä t ü ff.

Sõa ja tagawara wäes olevate meeste kodaniklikuiſt õigustest ja kohustest.

25) Tegewas wäeteenistuses olewail meestel on nende seisuste ja omaduste õigused, paljalt tarwiliste kitsendustega, mis käsuandmiste teel toimetatud saawad. Pääraha maksjad arwawad ikka endid nende waldade sekka, kelles nad enne teenistusesse astumist olnud on ja pruugiwad see juures seisuste üle antud säaduste õigust. (Risa statuut juure 423, märkus lisaks 1868 aastast.)

26) Pääraha maksjais seisustes olewail meestel, nende tegewate teenistuste ajal, ei ole midagi Riigi- maafonna- ega walla- maksust, mis hinge arwu pääle arwatud on, maksa; niisama on nad ka kõigist muist maksudest priid. Omaduste (wara- ehk maaomaduste) pääle waadates, ei ole nimetatud inimesed maksudest ja muist rahadest ja nende omaduste pääl seiswadest maksudest üleüldise põhjuse pääl, mitte priid.

27) Tagawara wäe mehed on üleüldise käsu all ja maitsewad üleüldise põhjuse pääl niihästi nende seisuse poolest kui ka

teenistuse läbi saadud õigusi, on aga ometi isearaliste reeglite alla jäetud, mis tagavara wäe kontoliirimiseks ehk forraspidamiseks (для учета резерва) antud saamad.

28) Tagavara wäe meestel on õigus, muu kroonu ehk walla ammetisse astuda, kui ka tõist elutallitust, üleüldiste käsu läbi finnitatud reeglite tähele panemisega võtta. Üks niisugu muus ammetis saadud auunimi (звание) ei maksa wäesalgasse tagasi astudes midagi, waid mees astub sellesama nime all jälle tagasi, mille all ta wälja astus.

29) Tagavara wäe mehed, kes muust kroonu ammetist wäesalgade sekka kutsutakse, peavad oma ammetit selles teenistuses ja on neil õigus, seda jälle wastu võtta, kui nad wäesalgade ridadest wälja astunud ehk lahti lastud on.

30) Kurjategemiste ehk eksituste juhtumisel astuvad tagavara wäe mehed kodanikufogu kriminaalkohtu ette, järel tulema wäljaarmamistega: a) kui nad sissekutsutamise ajal mitte tegema teenistusele ehk teenistuse harjutamisele (къ учебнымъ сборомъ), tulnud ei ole; b) kui nad sisse-

kutsumise ajal mitte tegema teenistuse ajal juhtunud kurja tegema ehk efsima ja c) kui nad korrapidamise kohusist üleastunud ja ülemate vastu kõlwatumalt olnud, kuna nad wäemundrit kannawad. Niisugusis juhtumistes langewad tagawara wäe mehed jõakohu alla. Tagawara wäe mehed on priid statuuti 25-ma sees nimetatud maksudest ja rahadest, mis hingearmu järele pääle pannakse, ja muist maksudest ja moona maksudest mis neile ise anda oleks; see festab aasta aega pääle nende tagawara wäesse lahti lastmist. Tagawara wäest wäeteenistusesse kutsumise juhtumisel saab neil nimetatud maksudest prii olef pääle tege-
wast wäest wälja tulekut jälle ühe aasta pääle lubatud.

IV. p ä ä t ü f f.

Meestest, kes oma wäeteenistust enam edasi teha ei wõi, kui ka nende eneste ja teenistuses olevate meeste perekondade eest hooletandmisest.

32) Tegewas teenistuses kui ka tagawara wäes olevad mehed saawad teenistusele kõlbmataks, niihästi polgus olles ehk sääl olemata, haiguse ehk liikme pu-

rustuse pärast, teenistusest täieste lahti lastud ja tagawara wäe kirjast maha kustutud, kui nad ühe tunnistuse kirja selle üle, et nad teenistuses olnud on, ette näidata wõivad (statuut 160, punkt 1.). Meestel aga, kes haawade pärast wäeteenistusest lahti lastud saavad, on priiks jäetud, tagawara wäesse ennast vastu wõtta lasta, kui nad seda ise soowivad.

33) Alamad wäemehed, kes oma tege-
was teenistuses olemises kõlmatumaks sa-
anud on, kui ka tagawara wäe alamad wäe-
mehed, kes teenistuse harjutuste ajal (учеб-
ныхъ сборовъ) liitme haigusil saanud on,
saavad, kui nad töötegemisele kõlmatumad,
kui neil oma elu ülespidamise fraami ei
ole, sugulasi ka mitte, kes neid oma fulu
pääle enese juure wõtaksivad, kroonu poolt
kolm rubla kuul. Neid nende seast aga, kes
wõõra abi tarwitajaks arwatakse, peab
waeste majadesse ehk häätegemise maja-
desse wiitama, ja kui sääal mitte aset ei
ole, siis ustatse neid ühe auusa inimese
kätte, kes oma fulu ja waewa eest kroonu
poolt maksetud saab, aga ommeti mitte enam
kui kuue rubla kuul.

34) Nende sõameeste perekonnade eest,

kes ise sõas furnud ehk ära ladunud on, ehk kes haawadesse furnud on, mis nad sõas saanud, saab ühe iseäralise sääduse põhja pääl mnret kantud.

35) Sõa ajal tegewawasse teenistusesse kutsutud tagawara wäe meeste perekonade eest saamad niibästi linna kui ka maa wallad, kelle kestel need perekonnad elawad, muretsema. Meile waldadele, kes omä jõuuga mitte neid perekondasi toita ei jõua, saab kroonu kassast tarwiliku abi antud.

Märkus. Nimetatud perekondade eest murefandmise wiis ja maakonna, linna ning maa walla wabel kohuste ärajagamine, kui ka kroonu kassast abi lubamiste ja wäljaandmiste säädmine, saamad iseäraliste reeglite sees finni säetud.

V. p ä ä t ü k k.

Riigi = maawäest (о государственномъ ополченіи).

36) Riigi = maawägi (statuut 5) saab, mitte seiswa wäe jausse puutumaseft omämeti sõariistade kandmiseks kõlblikudeft meestest sissekutsumise wanaduseft (statuut 11.) kuni neljakümne (40=nes ühes) elu

aastani koku pantud. Maawäels (militseks) sissekutsumisest ei ole kuni selle wanaduseni ka need mehed priid, kes maa ja laewa tagawara wäest lahti lastud on.

37) Meestel kes üle 40 aasta wanad on, ei ole mitte keeldud, maawäesse sisse astuda, kui nad seda ise soowivad.

38) Nende meeste nimed, kes maawäes on, on militsed (патрики) ja jagatakse neid samasid tahte jaksu. Esimeses jalus on neli nooremat wanaduse klassi; neil on see kohus, et nad maawäe salgade seisust täidawad kui ka seiswaid wäesalkast selles juhtumises kowendawad ja täiendawad, kui nende tagawara wägi otsas ehk wäga wäike on. Nende nelja noorema wanaduse klassidesse arvatakse neid mehi, keda wiimse nelja sissekutsumiste aja maawäe sekka arwati (st. 154). Teisestjaksu, mis selle tarwis on, et nad maa wäe seisust täidawad, arvatakse kõiki teisi wanaduse klassi.

39) Riigi=maawägi saab kõigeförgemariigi käskude läbi koku kutsutud. Esimene militside (kaitseja meeste) klass võib ka Kõigeförgema kogu läbi walitsewa Senati kätte, koku kutsutud saada. Seda klassi

arwatakse sissekutsumise tarwiduse juhtumisel, seiswa wäe täienduseks.

40) Riigi-maawägi saab sõa lõpul ehk ka ennem, kui teda tarwituseks enam waja ei ole, lahti lastud. Nenda sama saawad, kui tarwitus seda ei nõua, seiswa wäe lõwanduseks sissekutjutud esimese klassi militsid lahti lastud.

41) Teenistusesse astunud militside perekondade eest muretsimine jääb iseäraliste reeglite järele maakonna-, kui ka linna- ja maawaldade pääle. Nende militside perekondade eest muretsimine, kes sõas ehk sõas saadud haawadesse surnud on, saab niisama nagu sõameeste perekondade eest muretsimine toimetatud (st. 34).

VI. p ä ä t ü t t.

Wäeteenistuse maksmise juures teenistusest priiksarmamistest, aja pikkendustest ja kergitustest.

I. Rehalitu puuduste pärast priiks armamist ja aja pikkendust.

42) Loosi järele teenistusesse kohustatud meestest (st. 10) saawad need loosiwõtmisest

priiks tehtud, kes kehaliiku puudusest ehk haiguse läbi purustatud termise pärast teenistusesse foguni tõlmatumad on. Siit on need välja arvatud, kes endid meelega wigaseks teinud (st. 218); need saavad ikka ja igaford teenistusesse pantud.

43) Loosimõtjate kõige vähem keha suurus wäeteenistusesse wastuwõtmise juures peab kaks arsinat ja kaks ja üks pool wersofit olema. Nimetäri kehaliste puuduste ja haiguste üle, mis teenistusele wõtmiseks keeljad on, kui ka kommissjoni juhatused wäeteenistuse asjus nende meeste säädmistele ja läbiwaatamiste kohta, kes loosi wõtnud, saab sisemiste asjade ministri poolt sõaministrile ja mereministeriumi toimetajale wastastiku kofkuleppimise ja enne ära läbi proowimise järele arsti asjade toimetajate seltsis nimetatud asjade järele, kuulatud.

44) Niisuguste meeste teenistusesse wastuwõtmine, kes selleks keha poolt mitte weel nii täielikud ep ole, ehk aga haiged on, mis ommetigi niisugusteks ei armata, mis meest täieste wäeteenistusest lahti päästamad, niisamuti ka niisuguste meeste teenistusesse wastuwõtmine, kes lühikese aja eest termeks saanud, aga ommeti weel

täies endises termises ei ole, — sünnib üks aasta pärast jääduselikut termini. Kui needjamad ka ühe aasta pärast veel nii kõhnad on, siis saavad nad tulewase aasta teenistuse tarwis jäetud, kui nad selleks veel kõlblikud näikse olevad; wastupidisel juhtumisel saab neile üks tunnistuse firi antud, mis neid wäeteenistusest foguni priiks teeb (st. 160, punkt 1).

II. Kergitused perekondade (suguwõsade) asjade kohta.

Perekondade asjade seisuste kohta on kolme sugu kergituste jagufonda finni säetud:

Esimene jagufond: a) ühe tööle kõlmatuma isa ehk lese ema tööle kõlbliku üksiku pojale; b) tööle kõlbawa mennale, kellel üks ehk mitu õde või wenda isatumad ja ematumad waesed lapsed on; c) niisuguse wanaisa ehk wanaema lapse pojale, kellel ise tööle kõlblikut poega ei ole, ja d) ühe perekonna (suguwõsa) üksiku pojale, kui ka isa tööle kõlblik on.

Teine jagufond: ühe tööle kõlbliku isa tööle kõlbliku pojale, kui temal ka wendi, kes nooremad kui 18 aastased on.

Kolmas jagukond: sellele mehele, kes ühe niisuguse wenna järgmine on, kes tegewasse teenistusesse kutsutud ehk selles ammetis furnud on.

1. Märkus: Kasulapsed, kes 10-ne aastase wanaduse all kasulapsiks wõetud saiwad, nii kui ka ühe wõõra isa ehk wõõra ema pojandid, kellel libalikuid lapsi ei ole, saawad libalikude pojade jalku arwatud.

2. Märkus: Muhamedi usulistest.

46) Tööle kõlblikuks arwatakse ühes perekonnas neid, kes kahesatõistkümnene kuni wiiekümne wiendama elu aasta sees on, kust wälja arwatakse neid: a) kes ühe liifme purustuse ehk haiguse läbi tööle kõlmatumaks saanud on; b) feda ärasaadetud on; c) kes enam kui kolme aasta eest ärafadunud on; d) alamad wäemehed, kes laewa pääl ehk maawäe jalkades tegewas teenistuses on.

47) Need mehed, kellel, perekondade pääle waadates, wäeteenistuse asjade fergitus olema peab, saawad all pool stat. 146 ja 152 all tähendud säädmiste järele üksi siis teenistusele päritud, kui tõiste meeste arm, kes loosiwad, mitte nõutud meeste armu ei täida.

48) Mehed, kellel esimese ehk teise jagu-
 konna wäteenistuse asjade fergitus (st. 45)
 on, kautawad seda õigust, kui needsamad
 isa, ema, wanaisa ehk wanaema ülesand-
 mise järele mitte tõsised perekonna toed ei
 ole.

49) Kui ühest perekonnast, kus üks isa
 ehk lest ema lastega, ehk wanaisa woi
 wanaema lastelastega, ehk aga üks wanem
 wend noorema õdede ja wendadega on, kui
 niisugusest perekonnast see ainus töötegia
 liige ühe asjaseisuse läbi ära lahku, siis
 saab selle perekonna teenistuses olewaist
 liikmetest üks, kõige wanema perekonna
 liikme wäljawalitsemise järele, tegewast
 teenistusest lahti lastud, ommeti mitte sõa
 ega laagri harjutamiste ajal.

50) Kui kaks lihaft, ühel ja sellel samal
 aastal sündinud wenda ühelorraga loofi
 mõtnud on ja tõmmatud numri järele mo-
 lemad wäteenistusesse astuma peawad,
 siis jääb see neist, kumb suurema numbri
 tõmmanud, maawäesse (miilitseesse). Pääle
 selle on niisugusil wendadel oma loofi
 numbrite wahetamine lubatud.

51) Iga perekonnas võib see liige,
 kes kui wälja loositud, wäteenistusesse as-

tuma peab, ehk aga ka juba teenistuses on, priitahtliku kofku leppimise järele oma lihase wenna ehk onu= wõi tädi poja läbi oma aset wäeteenistuses täita lasta, kui aga see asemetäitja wend, onu= ehk tädi= poeg ise sissefutsmise all ei ole, mitte tagawara wäes ei ole, ja kahetümne aasta aluses ehk mitte üle kahetümne kuue aastases wanaduses ei seisa. Asemetäitja on kohustatud, nii hästi wäesalgade ritta, kui ka tagawara wäesse oma finnisäetud aeg jääma, wälja wahetatud liige saab aga tema lahti lastmise juures wäesalga jagudest maawäe (miilitse) jalku arwatud.

III. Teenistusse astumise pakkendamisest waraõigusliku asjade seisul.

52) Waraõigusliku ja õkonomia asjade kordasäädmiseks saab teenistusse astumine perra poole jäetud, ommeti mitte enam kui kaks aastat, ja nimelt neile meestele, kes oma pärist, liifumata omadust, ehk nende päralt olewat kauba- ja wabriku= ehk muud töömaja walitsewad. Siit wälja= arwatud on ommeti niisugused asja toimetuste kohtade omanikud, kes kange joofide majasid pidawad (st. 301 joogi maksu

säädmistes 1869 aasta lisas ja selle sama märkuses). Niisugusid juhtumisi ei arwata mitte üleüldise teenistuse kohuse jaksu.

IV. Teenistusesse astumise aja pikkendamisest ja kergitusest waimu hariduse kohta.

53) Selle statuuti lisas ülesantud koolide kaswanditud saamad wäeteenistuse kohuse maksmiseks tarwis olewa wanaduse kätte jõudmisega (statuut 11) nagu tõised mehedgi sissekutsutud, et nad aga oma õppimist lõpetada wõiksid, saab wäesalgadesse teenistusele astumine, tõmmatud loosi järele siis, kui loosi tõmbaja seda soowib, perra poole jäetud ja nimelt:

- 1) Kuni kahetümnetõise aasta kätte jõudmiseni: koolmeistride institude, seminaaride ja koolmeistride koolide kaswanditududele.
- 2) Kuni kahetümne seitsmendama aasta kätte jõudmiseni: esimese kooli jagukonna õppijatele; meestele, keda suurekooli õpetuse käigi lõpetamisega ühe õpetamise-ammeti tarwis ette walmistamiseks määratakse.
- 3) Kuni kahetümne kahet sama aasta kätte jõudmiseni: neile meestele, keda

suurkooli õpetaja (professor) kohale ettevõlmistamiseks määratakse.

Märkus: Ülemas statuutis saavad põhjus-
firjas veel mitmed väljamõtmised koolide poolest
nimetatud, mis aga kohalt Eesti rahvaste ei puutu.

54) Rõigidel 53-mas statuutis nimeta-
tud koolide kaswandikudel on õigus, mitte
hiljem kui kaks kuud enne loosimisele
kutsumist, oma soovimist, väeteenistust
priitahjtate õigustega äramaksta, teada an-
da. Meed, kes niisugust soovitust teada
annud, saavad loosimisest priiks, ja neil
saab eesseisaw finnitatud aeg teaduste õp-
pimiste ettemääratud käigi lõpetuseni
osaks.

55) Mehed, kes Wene õigeusuliste wai-
mulikude suurekoolide (akademiade) ja se-
minaaride õppimiseks ettemääratud aja
täielikult lõpetanud on, saavad pääle selle,
kui nad oma lõpetuse efsaami teinud oli-
wad, veel ühe aasta aega ammetisse as-
tumise tarwis, mis ammet siis neid wäe-
teenistuse kohusest priiks teeb (statuut 62).

56) Meestele, kes alamal tähendatud
teadusliku õpetuse graadi pääle saada jõud-
nud on, saavad, kui nemad oma teenis-
tuse kohust pärast loosimist tasa teinud,

lühemad teenistuse ajad, järel tulema põhjuse pääl, finnitatud.

- 1) Niisugused, kes uniwersitāti õpetuse käiki ehk ühe tõise esimese klassi kooli käiki lõpetanud ehk ühte niisuguste koolide kõrguse efsaami korralikult teha jõudnud on, seiswad: tegewas wäeteenistuses — kuus kuud ja tagawara wäes nelitõistkümmend aastat ja kuus kuud.
- 2) Niisugused, kes kuue klassilise gymnaasiumi ehk realkooli ehk waimuliku seminariide tõise klassi ehk aga muude tõise jagukonna (kategoria) õpetuse käiki lõpetanud ehk niisuguste koolide kõrguse efsaami ära teha jõudnud on, seiswad: tegewas teenistuses üks aasta ja kuus kuud, tagawara wäes aga kolmetõistkümmend aastat ja kuus kuud.
- 3) Need, kes kolmanda jagukonna koolide õpetuse käiki, ehk niisuguse koolide kõrguse efsaami ära on teinud, seiswad: tegewas wäeteenistuses kolm aastat ja tagawara wäes kaksteistkümmend aastat, ja
- 4) Need, kellel üks tunnistuse kiri nende teaduste osause üle on, mis 14-mal Juu-

lil 1864 aastal finnitatud sääduste järel elementari koolide ehk töiste neljandama jagukonna koolide õpetuse käigis nõutakse, seiswad, a) kõigis wäesalgades, ilma nende järel seiswa punkti b sees nimetatud, tegewas teenistuses neli aastat ja tagawara wäes ühestõistkümmend aastat ja b) kui neid Turkestani wäejagudes Semipalatini, Transpalkali, Sakutski, Amuri ning maakonnadesse säetud wäesalgadesse pantakse, ehk kui nad laewateenistuses teeniwad, tegewas teenistuses kuus aastat, ning maa- ja mere- tagawara wäes neli aastat.

Märkus. Neljandama klassi koolide teaduste ja tundmistele üle töotakse Riigi walitsuse poolt määratusti anda.

57) Et meestele, kes mitte sündinud Wenelased ei ole, ja kes rahwa koolides ja nende taolistes koolides õpetust on saanud, kelles õpetus Wene keeles mitte sunnitud ei ole, oma tarkuse poolest lühema teenistuse aja osalisteks saakswad, on tarwilik: kooliskäigi läbi saadud teaduste kõrgas, et nemad selgeste ja mõistusega Wene keeli lugeda ja launis hästi kirjutada mõistwad. Tunnistuskirjad selle üle mõiwad iga riigi

loolide õpetuse asjade komisjonidest koollasjade ministeriumis jagatud saada.

58) Kui need, 56 statuuti 1. ja 2. punktis tähendatud mehed (ilma arstide, veterinäride ja õpetatud apteekride juure arvamata, kes oma mäeteenistuse kohust oma õpetud ammeti väärilises tarvituses tasa teevad) loostmise järele väesalgadesse astuvad, siis saavad nemad ammetisse ning kommandusse ilma päris tegewa teenistuse pääle vaatmata mitte muidu kui oma luaga valitsetud. Need nende seast aga, kellel kehafude puuduste ja vigaduste pärast mitte võimalik ei ole, päris tegewat teenistust tasa teha, saavad teenistusest koguni priiks.

58) Neil 56 statuuti 1. ja 2. punktis tähendatud meestel on see õigus:

- 1) pärast õpetuse käigi lõpetust ehk pärast äratehtud eksami väesalgade teenistusse astuda, ilma sissekutsumise finnitatud aega ära ootmata; sellel juhtumisel saab nende teenistuse aeg 19 statuutis 6 punktis seiswa reegli järele arvatud;
- 2) nende ehk muide väesalgadesse, oma valitsemise järele, sisseastuda, ommetigi üksi sellel tingimisel, et niisuguste meeste

üleüldne arm igas wäesalgas seda sõa ministrist finnisäetawast eesarmust mitte suuremaks ei tõuse.

60) Sissekutsutatawaišt meestest, kes neist kohtadest, mis laewawäe suurendamiseks arwatud on (st. 15 punkt 1 ja st. 16), saawad 1, 2 ja 3 56. statuuti punktis nimetatud noored mehed, üksi nende wäljaarwamisega, kes merewäekoolide õpetamise jagu läbi teinud on, laewawäe teenistuses mitte ilma enese soowimiseta määratud, waid maawäe seffa arwatud. Nimetatud mehed on kästud, kui nad oma enese soowimise pääle laewawäe teenistusesse astunud, tegewas wäeteenistuses kolm aastat ja tagawara wäes seitse aastat olla.

61) Järelseiswalt nimetatud inimestele, kes loofi järele laewawäe teenistusesse astunud, saawad järelseiswad teenistuse ajad finnipantud:

1) need, kes läbikatsumise järele ühe laewamehe (kapiteni) nime kaugemate rannasõitude tarwis (дальнаго или каботажнаго плаванія), ehk ka ühe tüüri mehe nime, kaugema sõitude jaoks, saanud on, seisawad: tegewas teenistuses kaks aastat, tagawara-wäes kahelja aastat, ja

- 2) need, kes läbikatsumise järele tüürimehe nime ranna laewa sõitute tarwis saanud on, seisawad: tegewas teenistuses kolm aastat, tagawara wäes seitse aastat.

V. Priiðslasfimisest ammeti ehk tallituse wiisi järele.

62) Wäeteenistusest jääwad priiðs:

- 1) Rõige ristiusu kirifute waimulikud ja
- 2) Rrefa Sigeusu salmilugejad, kes waimulikudes akademiades ja Seminaarides ehk waimulikudes koolides õpetamise jagu lõpetanud on. Need aga, kes üht salmilugeja kohta enne kuut aastat, pääle nende priiðslasfimist wäeteenistusest niisuguse ammeti pärast, maha jätnud on, saawad wäeteenistuse maksimiseks sunnitud ja peawad tegewas teenistuses ja tagawara wäes nende waimuhariduse kohta finniðäetud aeg ära olema; need aga, kes kirifuteenistust pääle kuut aastat maha jätawad, saawad tagawara wäe seffa, kuni kolmekümne kuuendama eluaastani arwatud.

63) Särelseiswad mehed saawad, kui nad seiswa wäesalkade sisseastumiseks sundija loosi mõtnud on, rahu ajal tege-

waſt teeniſtufeſt priiſs tehtud ja wiieſteiſt-
fümneſs aastatſ wäe tagawaraſs armatud:

- 1) need, keſ ühe Doſtori (rohu tohtri) ehk
arſti nime, ühe elajaarſti teaduſte ehk
aptegirohu tegijate, ehk ka elajatohtri
nime kannawad, kui nad mitte nende
koolide ſtatuutide järele, kuſt nad oma
waimu hariduſt ſaanud, wäeſalkade ſiſſe
teeniſtuſele ſunnitud ei ſaa;
- 2) Keiſerliku kunſtide akademia kaſwan-
diſud, keſ kroonu kulu pääle nende
kunſtniſtude harimiſe täiendamifeſs wõõ-
rale maale ſaadetud on, ja
- 3) need, keſ nagu 53 ſt. liſas üleſantud,
kui ka ülepea kõiſiſ nimetatud liſas
mitte nimelt üleſantud kroonu koolides
niifuguſtes õpetamiſejagudes õpetawad,
miſ ſelle kooli ſtatuutide järele õpetatud
peawad ſaama. Niifama ka õiguſepä-
raliſed kaſwatajad ja nende õiguſepära-
liſed abid neiſ koolides, miſ riigiwali-
tuſe pooleſt üleſ peetud ſaawad ehk miſſe
ſtatuutid Riigi walituſe pooleſt finni-
tud on. Kuni ſuue aasta mööda minekuni,
ſeſt ajalt, miſſ neid tagawara wäe ſekka
arwati, on nimetatud mehed ommeti
ſunnitud, iga aasta tarwiliſule kormiſ-

fiioonile wäeteenistuse asjus (присутствие о воинской повинности) üht, nende eesfeisjate poolt toodud, tunnistust selle üle tooma, et nad oma ammetis tarwilisi tallitusi weel mitte ära annud ep ole. Need, kes neid nimetatuid tallitusi enne määratud aega järele jät nud on, saawad tegewasse teenistusesse nende waimu hariduse jaus paraja aja pääle arwatud.

Märkus: Laewa koolide koolmeistrid saawad, kui nad laewawäe täiendamiseks määratud meeste jaut on, laewa-tagawara wäe selka kümneks aastaks arwatud.

64) Tegewast teenistusest rahu ajal priištehtud ja kümneks aastaks laewa tagawara wäe selka arwatud saawad järeseiswad inimesed, kui nad neid teenistusele sisseastumiseks sundijat loosi wõtnud on:

1) Laewnikud (kapitenid) ja tüürimehed laugema ehk ranna laewa sõidu jaus ja sõa ehituste mehanikud, kes laewa masinad walitsewad, kui nad Bene lipu all sõitwa lauba laewa pääl tarwilifudes ammetites teeniwad, ja

2) Lootsimehed ja lootsi õpipoisid, kel sääduslik õigus üht nime (звание) saada on.

Need aga neist 1 ja 2 punktis nimetatud inimestest, kes kümne aasta jooksul enam kui ühe laevasõidu ajal neile pääl pantud kohused täitmata jätavad, saavad seitsemes aastaks laewa tegewas teenistusesse kutsutud, kus juures neil aga ka ommeti jeda aega, mis nad otse oma ammeti täitmiseks pruukinud on, arvatakse.

65) 18 st. ja 56 st. 4 punktis finisäetud ajad tegewas laewamäe teenistuses saavad, laewa tagawara mäes tarwiliku aasta arwu pikkendamise, lühendatud:

- 1) neil, kes mitte vähem kahest laewasõidust kui madrussed laewade pääl, mis suurde ja kauge sõitude tarwis, ehk kui masinistid aurulaewade pääl teeninud on, neil saab ka üks aastad lühendatud, ja
- 2) neil, kes kõigewähem kahe laewasõitu kui madrussed vähema ja rannasõidu riistade pääl, ehk kes kui abijuhitjad aurulaewade pääl teeninud on, neil saab üks aasta lühendatud.

66) Neile, kes kui madrussed Wene mere kaubalaewade pääl, ehk kui masinistid ehk abijuhitjad mitmesuguste mere kauba aurulaewade pääl teenivad, neile saab rahu aegades loosi järele mäeteenis-

tisje astumiseks aega kuni termini möödane-
 ninekuni, mis nende kontrahis ülesse antud,
 aga ommeti millgil wiisil enam, kui kahe-
 kümne wiindama eluaastani. See aeg,
 mis nad loosiwõtmisest saadik kuni teenis-
 tuesse astumiseni kaubalaewade pääl
 oliud on, saab neile merewäe tagawara
 teenistusest maha arwatud, ja nimelt: ifka
 kas kõrwal teenistuse aastat ühe mere-
 wäe tagawara teenistuse aasta wastu.

VII. p ä ä t ü t t.

Sissekutsumise fondade säädmistest.

67) Wäe teenistuse maksmiseks saawad,
 sissekutsumise konnad säetud. Ühte sisse-
 kutsumise fonda sünnitab kas üks freisi
 jagu wõi üks terve freis.

68) Linnadest, kus mitte wähem kui
 10,000 hi ge elawad, saawad iseäralised
 sissekutsumise konnad sünnitatud. Kui
 koha inimesed soowiwad, siis on iseäraliste
 sissekutsumiste fondade sünnitamine ka wä-
 hemais rahwarikkais linnades lubatud, kui
 aga rahwa hulk mitte 5000 hingest wä-
 hem ep ole.

69) Liwi- ja Kuramaa kubernemangus
 saawad sissekutsumiste kohtadeks järeleis-

wad kreisid armatud: Liwimaal — Silla
kohtu fond, Kuramaal — päämeest
kohtu fond.

70) Don'i jõe sõamäe wallad, kut
Minss'i ja Donets'i maakonnad wäljaa=
watud on, niisama ka Ural'ski, Kuban'i a
Terski waldade kreisid sünnitawad igaiis
iheenese jauts sisseluksumise konna. Astra=
han'i ja Drenburg'i Kasaka salkade maa=
saab naabri kubernemangude (Astrahani,
Saratowi ja Drenburg'i) sisseluksumise
fondade sekka loetud. Nende reeglite juures
wõiwad pööred ette wõetud saada, kui
maakonna walitsus lugu sõa ministrile
ette pannud ja seesama seestpidiste asjade
ministriga selles kokku leppinud on.

71) Sisseluksumise konna suurus saab
määratud: maa- ehk segatud maa- ja linna=
rahwa sisseluksumise fond wõib 8000 kuni
20,000 meeste hinge, üks puhtast linna=
rahwast sisseluksumise fond wõib 5000 —
40,000 meeste hinge suur olla. Linnad,
kus enam kui 40,000 meeste hinge elamas
on, wõiwad mitmesse sisseluksumise kon=
nasse jagatud saada.

72) Sisseluksumise konna säadmise juu=
res on weel järel seiswad reeglid tähelepanna:

- 1) Wallad (ВОЛОСТИ) ei saa milgi wiisil mitmesse jaku jaetud.
- 2) Don'i jõe wäe waldades saab üleüldise wäeteenistuse all seisaw rahwas, mis asumiste kohtade pääl elab, naabri waldade jakku üleskirjutatud. Asumiste ära jagamine sünnib maakonnawalitsuse läbi talurahwa asjade wäewalitsuse kokkuleppimisega.
- 3) Siberimaal saawad maa- sissefutsumise konnad kas lahutud igas wallas wõi ühes waldade kogus, kus aga enam kui kolm walda ei tohi olla. Kogukondade jakku saawad — üleüldise wäeteenistuse maksimiseks — naabri külawallad, wabariidud oma inimestega, ka üleüldise wäeteenistuse all seiswad, Kroonufasakate ehk oma maade pääl elawad inimesed, arwatud. Kogukonna wallad, mis linnade ligidal, kus vähem kui 5000 meeste hinge elawad, seiswad, saawad nendega ühes sissefutsumise konnaks ühendatud.
- 73) Igas sissefutsumise konnas saab üks koht sissefutsumiseks ja wäeteenistusele arwatud inimeste wastuwõtmiseks säetud.

74) Sissekutsumise konna koha laugus sellesama kõige laugemast nurgast ei tohi mitte enam kui 50 wersta olla.

75) Kui sissekutsumise konna piiredes mitte kohta ei leita, mis sissekutsutud meeste vastuvõtmiseks kõlblik oleks, siis võib sissekutsumise kohaks lähemat linna ehk kohta walitsetada — kus juures st. 74 sees nimetatud reeglisi koha lauguse üle tähele tuleb panna.

76) Nõude kokkufäädmine kreiside sissekutsumise fondadeks jagamise ja sissekutsumise kohtade määramise üle, saab järelseiswalt toimetatud:

- a) Rubermangudes, kus maakonna institutionid sisse säetud on, jääb nende toime tus freismaafogu hooleks;
- b) Rubermangudes, kus maakonna institutionid veel mitte sisse säetud ei ole, jääb nende toime tus iseäraliste kommissionide hooleks, mis freismõisnikude marshallist, linna päämehest, kreisi päämehest ja ühest rahuwahendaja fogu poolt walitsetawast rahu wahendajast kokkupantud on;
- c) Balti rubermangudes — kommissionid mis kreisi saadikust (ehk tema asemikust),

freislinna pürgelmeistrist (ehk tema asemist) ja järel seiswaißt meestest kokkupantud on: Liivimaal — sissakohutussast ja iga libellonnakohu ühest liikmest, Eesti maal — hafenrihtri sassist ja politseikohutuliikmetest (igast kohust üks liige) ja Kuramaal — talu freiskohu päämehest ja ühest liikmest;

d) Don'i jõe Kasakate päralt olewais Miuss'si ja Donets'i maakonna walitsuse freisides. Astrahan'i ja Drenburg'i Kasakate maajaud saawad naabri kubernemangude Saratow'i, Astrahan'i ja Drenburg'i sisseluksumise fondade sekka ärajaetud ja nimelt maakonna kogu ehk nende freiside sisseluksumise fondades jagaja kommissionide läbi, mis juure aga ka Kasakate wäewalitsuse poolt saadetud saadikud astuma peawad;

e) Siberimaal — kommissionid, mis järel seiswaißt kokkupantud peawad olema: wäeteenistuse asjade maakonna kommissioni presidentist (st. 85 punkt f), maakonna päämehest, linna päämehest ja rahuwahendajast (Altai mäefondades).

77) Nõuandmiste kokkufäädmine linnade

sissekutsumise fondadesse jagamise üle on linna ammetide pärast, kus aga neid ei ole, jääb on see toimetuse linna kohtude ja walitsuste pärast.

78) Gespool seiswa põhjade pääl kofku pantud nõuandmised sissekutsumise fondade üle (st. 76 ja 77) saawad kubernöörile ehk maakonna päämehele finnitamiseks ette pantud.

79) Kui kohaliku iseduste läbi sissekutsumise fondade säadmisele üks tahtistus st. 71, 74 ja 75 nimetatud mõõdu järele wastu seisab, siis saawad nõuandmised nimetatud mõõdu fondade säadmiste üle finnisäetud pööretega sissemise asjade ja sõa ministriile otsuse andmiseks ette pantud. Meile ministritele peawad ka nõuandmised muutmiste üle juba sisjesäetud fondades ette pantud saama.

80) Täädusid ülewal seiswa statuuti põhjuse pääle säetud sissekutsumise fondade üle, saawad nende jagude nimetamise kohtadega (st. 73—75) kubernööri ehk maakonna päämehe läbi seestpidiste asjade ja sõaministriile ette pantud. Seestpidise asjade minister annab üleüldiseks täadmiseks nimetatud fondade nimekirja ja nendes ette tulewaid muutmisi teada.

VIII. p ä ä t ü t t.

Wäeteenistuse kohuse maksmise institutionidest.

81) Sgas kubernemangus ehk maakonnas, 83 statuuti all ülesantud wäljaarwamisega, on üks kubernemangu ehk maakonna komisjon wäeteenistuse asjus, kubernööri ehk maakonna päämehe eesistmise all, järgmisist liikmetest: kubernemangumõisnikude-marshallist, kubernemangu maatahtluste ammeti präsidentist, ühest selle ammeti läbi walitsetud ammeti-liikmest, kubernemangu wäeasjade päämehest ehk selle asemikust ja maakonna kohtu päämehest, prokuröörist ehk tema abimehest,

82) Alamal nimetatud kubernemangudes ja maakondades seisab wäeteenistuse asjade kubernemangu komisjoni olef järgmiste määramiste all:

- a) kubernemangudes, kus maakonna institutionist mitte weel ei ole, saawad präsidenti ja ühe kubernemangu maa-asjade tahtluste liikme asemele komisjoni seijuseks kaks liiget talurahwa-asjade kubernemangu-kohtust nimetatud;
- b) kubernemangudes, kus justitia reeglid mitte weel toimetusel ei ole, astub maa-

konna kohtu profurööri asemele kubernemangu=profuröör ehk üks tõine mees kes profurööri asju tallitab (прокурорскаго надзора);

c) Balti kubernemangudes, Poola kuningriigis ja Siberi kubernemangudes saadud maaasja=tallituste praesidendi ja ühe liikme asemele walitsatud: Balti kubernemangudes — üks isäraline Riigiwalitsuse poolt liige ja üks talurahwaasjade kommissiooni liige; Poola kuningriigi kubernemangudes — üks igaaegne talurahwa asjade kubernemangu kohtu liige ja üks talurahwa asjade freiskommissär: Siberimaal — üks kubernemangu ehk maakonna walitsuse nõumees;

d) Usmolinski ja Semipolatsinski maakonnas (ilma punkti c. sees ette kirjutatud kommissiooni seisu pööreta) — kubernemangu sõamäe päamehe asemel on üks neis samais waldades wäesalgade kommandirija (üllemkäsija) läbi nimetatud ohwitser;

83) Don'i jõe Kasakade maakonnas, Kuban'i, Tersk'i ja Ural'sk'i maakondades saawad kubernemangu kommissiooni wäe=

teenistuse asjade kohused maakonna walit-
suse kätte antud.

84) Sgas maakonnas on üks maakonna
kommission wäeteenistuse asjus, mis maa-
konna=mõisnikude=marshalli eesistmise all on
ja järeleiswast liikmetest kokku on pandud:
ühest sõakohu poolt säetud ohwitserist,
maakonna=wanemast ehk ühest selle am-
meti sarnalisest mehest ja ühest tema wa-
litsetud maakonna=asjade tallitajast liikmest.
Ühe kommissioni töö juures, mis ühes
sissekutsumise konnas on, ja selle seisuses
ka üks linna asujate koht on, saab kom-
mission weel ühest linna ammeti poolt
nimetatud liikmest, kus aga linnaammetit
ei ole, ühest linna=kogukonna poolt säetud
liikmest, täiendatud. Pääle selle saab, kui
sissekutsumise kohtade kommissionid juba
toimetusel on, nende seisus weel ühe freisi-
maakonna=kogu poolt kolme aasta pääle
walitsetud maakonna liikmest täiendatud.

85) Järel seiswalt nimetatud kohtades
on maakonna-kommissioni seisus järgmiste
säadmiste all:

a) kubernemangudes, kus maakonna insti-
tutionisid mitte weel ei ole, saab kom-
missioni praesidendis üks kohalik am-

metis olev mees kubernööri wäljawa-
litsemise järel nimetatud. Maafonna
asjade tallitaja liikme asemel aga saab
rahuwahendajate konwerentsi poolt üks
kohalik rahuwahendaja walitsetud; kui
kommission aga sissekutsumise kohtades
juba toimetusel on, siis ei saa ühtegi
iseäralist liiget walitsetud;

b) Balti kubernemangudes on freiskom-
missionide seisus järgmine: präsident on
üks kohalik ammetis olev mees kuber-
nööri walitsemise järele; liikmed: 1. üks
ohwitser wäekohtu poolt säetud; 2. üks
kohalik ammetnik kubernööri säadmise
järel; 3. Liinikubernemangus, silla-kohtu
härra, hafenrihti i härra (omas maafonnas)
— Gesti (Tallinna) kubernemangus,
päämees — Kuramaa kubernemangus
ja 4. üks freiskogukonna wanemate poolt
kolme aasta pääle walitsetud liige. Kui
kommission sissekutsumise fondades juba
toimetuses, kelle jaoks üks linna asuja
ka on, toimetusel on, siis saab kom-
missioni seisus pürgelmeistrift ehk tema
asemetäitjast täiendatud;

c) Poola kuningriigi kubernemangudes on
maafonna kommissionidel järgmised sei-

sused: präsident: freisipäämees; liikmed: politza asjade freisipäämehe abi, talu- rahwa-asjade kommissär, kaks meest kohalikult inimestest kolme aasta pääle kubernööri walitsemise järele, ja selle küla wanem ehk selle linna pürgelmeis- ter, kust rekrutisi wõetakse.

- d) Kuni maakonna institutionide sisesääd- miseni Don'i jõe Kasakate waldades saa- wad säälised kreiskommissionide tallitused iseäraliste kommissionide kätte antud, mis järgmistest seisustest sünnitatud: präsident, mõisnikude-maršhal; liikmed: üks ohwitser, ammetipidaja hetmanni ehk päämehe poolt walitsetud, maakonna päämees ja üks ehk kaks rahuwahen- dajat. Tserkaszi kreisis saab komis- sionide seisus ühe liikme läbi täienda- tud, kes nendest, kes mitte Kasakute sugust ep ole, Nowotserkaszi linna meestest, walitsetud saab.

Nimetatud kommissionide arw ja nende igaiühe toimetuse wald, saab maakonna wa- litsuse poolt määratud.

- e. Kuban'i, Tersk'i ja Ural'sk'i maakon- dades on Kreiskommissionide seisus järg-

mine: präsident: freisipäämees; liifmed: üks maakonna päämehe poolt wälja walitsetud ammetnik ja üks selle linna poolt wälja walitsetud mees, kus sissekutsumiae sünnib. Linnades: Gekaterinodar, Wladikawkas, Seisk, Kislär ja Uralist armatakse kommissioni seisuseks ka nimetatud linnade politseimeistrit. Kui Kuban'i, Seisk'i ja Uralist'i maakondade päämehed iseäraliste kohalikude tingimiste pääle waadates parema arwamad olemad, mitte igas freisis üht iseäralist kommissioni asutada, waid selle asemele ühe kommissioni toimetuse-walda kabe ehk kolme freisi tarwis pruukida, siis võib see sõaministri luaga nenda sündida, ommeti Kuban'i ja Seiski maakonna kohta sünnib see Kaukasia maawalitseja poolt saadud kokkuleppimisega.

- f. Siberimaa kubernemangudes Transpailia ning Sakutski maakondades on maakonna kommissionides järgmised seisused: - präsident: üks ammeti pidaja mees, keda findral-kubernöör walitseb; liifmed: üks sõakohu poolt arwatud ohwitser, üks kubernööri poolt arwatud ammetnik, ehk üks maakonna päämees,

freiswanem (Altai mäe wallas weel üks rahuwahendaja) ja selle maa wallawanem, selle liikmed loosimõtmisele tulewad. Kommissjonide toimetamistest neis maakondades, selle piirides linna-rahwast elamas on, saab kommissjonide seisus ühe linnawalitsuse liikme läbi täiendatud. Usmolinski ja Semipalatsinski maakondades on freiskommissjonide seisus järgmine: präsident: freisipäämees; liikmed: üks sõakohtu poolt arwatud ohwitser, linnapäämees ja linnawalitsuse poolt nimetatud liige.

86. Kreiskommissjon on tema all seiswa sissekutsumise fondades järgi mööda tegew.

87. Peeterburgi, Moskwa, Odesja, Riia, Kasan'i, Harlow'i, Kiiew'i, Saratow'i, Wilna, Kishenew'i, Kronstadt'i, Nikolajew'i ja Sewastopol'i linnades on iseäralised kommissjonid wäeteenistuse asjades, mis linna päämehe eesistmise all ja järgmistest seisustest kokkupantud on: ühest sõakohtu poolt nimetatavast ohwitserist, ühest politza päämehe poolt nimetatavast ammetnikust ja kahest linna kogukonna walitsuse poolt walitsetavast, sellesama kogukonna liikmest.

Warshaw'i linnas saab nendasamuti üks iseäraline linna komisjon järgmises seisuses kokkupantud: eesistja on linna president, liikmed on: üks sõakohu poolt nimetatud ohwitser, üks politša poolt ammetnik ja kaks selle koha meest maawalitsuse arvamise järele.

88. Linna komisjonid (stat. 87) on paljalt nimetatud linna-fondades tegewad.

89. Rubernemangu ehk maakonna komisjoni pärast wäteenistuse asjus on järgmised tööd:

1. Ülleüldine järele waatamine reegli korraline sissefutsumise ja wäteenistuse päraliste meeste wastuwõtmise käigi üle terwes kubernemangus ehk maakonnas.
2. Rubernemangu ehk maakonna pääle finnisäetud nefrudi arwu ärajautamine ütsikude sissefutsumise fondade pääle;
3. Weel kordne sõawäteenistuse aruliste meeste ülewaatamine, selles käsus finnisäetud juhtumistel;
4. Raebduste järelefatsumine mis kreisi-, maakonna- ja linna komisjonide wastu tõstetud on;
5. Kreisi-, maakonna- ja linna komisjonide aruandmise teaduste järelefatsumine

fui ka üleüldise teadustuse kofkusäädmine
iga sissefutsumise tallituse üle kuberne-
mangus ehk maakonnas;

6. Kreisi-, maakonna- ja linna kommissi-
onides ettetulewate efsituste otsuse ning
fui tarwis, niisuguste juhtumiste üles-
seandmine asjasse puutuwate kõrgema
meeste kätte läbiwaatamiseks.

90) Kreisi- ehk maakonna- ja linna kom-
missionide päralt on:

1. Kohalikude sissefutsumise-raamatude wal-
mistamine 95mas statuutis nimetatud
meeste üle;
2. Sissefutsumise raamatude läbiwaata-
mine;
3. Asjasse puutuwatele ministeriumidele
meeste arwu ettepanek, kes asjasse puutu-
wa kommissioni alla antud sissefutsumise
waldades elawad ja wäeteenistuse maks-
mise sissefutsumise all seisawad (statuut
130);
4. Wäeteenistuse armuliste meeste sissefut-
sumine selleks määratud koftadesse (stat.
134);
5. Sga ühe sissefutsutud mehe õiguste
finnisäädmine wäeteenistuse maksmise
kõhta;

6. Kinnisäädmine selle üle, kes sissekutsutud meestest teenistuseks vastuvõetakse ja missugusel viisil;
7. Väeteenistuseks armatud meeste läbiwaatamine, nii hästi sissekutsumise ajal kui ka pärast seda, nende teenistusele tõlbuse kohta;
8. Refrutide (новобранцевъ) vastuvõtmine; ja
9. Sissekutsumise fondade toimetuse lõpul kubernemangu- ehk maakonna-kommissionidele ühe täielise teadustuse, kus sees väeteenistuse ja teenistusele vastuvõtmise tallitused, sisseandmine.

91) Väeteenistuseks nimetatud meeste läbiwaatamiseks ja vastuvõtmiseks saavad freisi- maakonna- ja linna kommissionidele igale kommissionile kaks arsti, üks kodanikude ja teine sõjaväeliste poolt ja üks refrutide vastuvõtja (maaväest ehk ka merewäest) walitsetud; kubernemangu ja maakonna kommissionitele saavad, weel ühekorraliseks läbiwaatamiseks, niisamuti igale kommissionile kaks arsti sellesama põhjuse pääl nimetatud. Arstide osavõtmine kommissionide tallituste juures on paljalt nende mõtete avaldamine

õateenistusesse võetava mehe kohuse üle. Refrutide vastuvõtjate kohused saavad iseäraliste juhatamiste läbi, mis sõa- ehk me-
reministeriumi poolt sünnivad, arvatud.

Märkus: Siberimaa komissoonide arst-
tide ja refrutide vastuvõtjate kohta.

92. Tallituste säädmine väeteenistuse
asjus komissoonides, kui ka selle talli-
tuse külgi puutuvad vormid saavad iibe
juhatamise läbi säetud, mis seespidise as-
jade ministri poolt, sõaministriga kokku lep-
pimise järele, finnitatud saab.

93) Sissefutsumisesse ja teenistuse vas-
tuvõtmisesse puutuvais toimetustes, kui
ka kõikide sellesse puutuma tallituste tar-
wis, mis kohtude ehk muu kõrvaliste meeste
ja ametimeeste poolt toimetatud saab, ei
ole mitte stempelpaberit tarwis.

IX. p ä ä t ü f f.

Sissefutsumise fondadesse ülessefirju-
tamisest ja sissefutsumise raamatude
korrale säadmisesest.

I. Sissefutsumise fondadesse ülessefir-
jutamisest ja ülessefirjutamise tähtedest.

94. Revisiooni raamatutesse firjutatud,

fui ka rewisjoni järele fogufondadesse, ülesse firjutatud mehed arvatakse neisse sissefutsumise fondadesse, kus linnad ehk maakogukonnad, kuhu mehed ülesse firjutatud, seisavad.

95. Mehed, kes kümnema rewisjoni ajal raamatudesse firjutamisest priid olivad, kui ka need, kes pääle rewisjoni pääraha maksmise seisusest välja astunud on, peawad ennast wäteenistuse maksmisest kas ühe freisi sissefutsumise fonda, kus nende eneste ehk nende wanemate warandus on ehk selle sissefutsumise fonda ülesse firjutada lastma, kelles nemad elawad, ehk wiimast aega pärast nende äraminekut elanud on (stat. 4.).

96. Ühte sissefutsumise fonda ülesse firjutamine sünnib selle lubamise põhjuse pääl, mida lubamist ülesse firjutatam mees sunnitud on, oma ristmisetähe ligitoomise ehk muu selle asemiku tunnistusega täitma, freisi, maakonna ehk linna kohtus, kellel wäekohtuga tallitamist, kelle jaus see üleskirjutajast wäljawalitsetud maakond seisab.

97. Kõik meeste hinged, wäljaarwatud maal elawad päärahamaksja seisuses olewad mehed, on sunnitud, kuuetõistkümn-

menda eluaasta tähte jõudmisega ja mitte hiljem kui selle aasta 31misel Detsembril, kus nad kahelümne aastaseks saavad, ühte tähte, nende sissefutsumise fonda ülessefirjutamise üle anda lasfma. (stat. 94, 95.)

98) Täheb, ühte sissefutsumise fonda sündinud ülessefirjutamise üle saavad wäljaantud: statuuti 95mas nimetatud meestele — freisi-, maakonna- ja linna kommissioonide poolt, mis wäeteenistuse asjadesse puutuwad; rewisjoni raamatutesse sissefirjutatud ehf rewisjoni järele kogufondadesse ülesse firjutatud meestele — linna walitsuste poolt.

99) Ülessefirjutamise tähtedesse peawad üles antud saama: a) eesnimi, isa ja perekonna nimi ehf ülessefirjutatud mehe liignimi; b) aasta, kuu ja sündimise päew; c) usf; d) seisus (сословіе); e) tallitus, handwärl ehf ammet; f) kas ülessefirjutatud mees lugeb ja firjutada mõistab ja fool, kus ta oma harimist lõpetanud ehf weel õpib; ja g) kellest, millal (aasta kuu ja päew) ja misjaguse numbri all tunnistus wälja antud on.

100) 97mas statuutis nimetatud mehed on sunnitud, kui nad abielusse heita tah-

wad, ehk Riigi wõi kogukonna teenistusse astuwad, oma tähtesti ühte sissekutsumise fonda sündinud ülesse kirjutamise üle ette näitama.

101) Ülewal seiswas 94 kuni 100 statuutis seiswad reeglid ei maksa mitte Poola kuningriigis, kus selles asjas üks iseäraline säädmine sunnitatakse (säaja kõrgu statuut 102, märkus 1 ja statut 105).

II. Sissekutsumise raamatude valmistamisest.

102) Iga aasta hääletusel saawad wäe-teenistuse maksmiseks sissekutsumise tarwis jautilised sissekutsumise raamatud tehtud ja nimelt: kreisi-, maakonna- ja linna kommissionide läbi wäeasjus — üle nende meeste, kes 95. statuutis nimetatud (iga maakonna jaust üks iseäraline raamat); linnakogukonna ja maakogukonna walitsuse läbi — nende meeste üle, kes rewisjoni raamatudesse üleskirjutatud on ja keda säädus nende sisse üleskirjutamisele sunnib.

1. märkus: Poola kuningriigi tarwis sissekutsumise raamatudest.

2. märkus: Uralski, Kubani ja Terski maakondade sissekutsumise raamatudest.

103) Sissekutsumise raamatudesse saa-

mad kõik need üleskirjutatud, kes sissetutsumise aasta eeskäimäl aastal kahekümne aastaseks saanud on, väljaarvatud need, kes kui priitahtjad wäesalgadesse astuswad, kelle üle igas maakonnas, nende üle sissetulewate sõnumete põhjuse pääle üks iseäraline nimetiri peetud saab. Need teadustuse sõnumed saawad wäesajade päämeestest, koha priitahtjate wastuwõtmise järele, kohalikude linna, freisi- ja maakonna kommissionidele wäe kohuse asjus teada antud; neist kommissionidest saawad need teadaandmised priitahtjate wastuwõtmise üle, kelle sissetutsumise raamatud teisest institutionidest ehk ammetlikuiist meestest tallitatud saawad, nende sissetulemise mõõdu järele, nende institutionide ehk meeste kätte antud.

104) Meis sissetutsumise raamatudes saawad need 99. statuutis nimetatud ülesandmised sisse kirjutatud ja pääle selle: igauhe sissetutsumata elukoht ja ülesandmised tema perekonna ja waranduse üle, mis fergituste õigust põhjandada wõiwad (45. ja 52. statuut).

105) Sissetutsumise raamatude walmistamise põhjuses on: a) kiriku raamatudest

wäljafirjutused (мепирические выписки); b) nende tarwis, kes 10 nemast hingede rewisionisse sissefirjutamisest mitte wäljaarwatud ei ole — rewisioni raamatudesse firjutatud hingede sisse- ja ümberfirjutuste üle ning mitmesugused märkused, mis rewisioni raamatuid täiendawad; d) tähed sissefutsumise fondadesse üleskirjutusest ja persönlifud ülesandmised. Poola kuningriigis saawad sissefutsumise raamatud nende raamatude põhjuse pääl, mis kestwa, ka hanewa ja kasuwa rahwa armu üle walmistatud, tehtud.

106) Kiriku raamatudest wäljafirjutamist peab toimetama: a) õigeusuliste ja tõiste kristlikude uskude inimeste tarwis — kihelkonna hingekarjased, katoliku preestrid ja õpetajad, iga kohaliku oleku järel; b) Muhamedi usuliste tarwis — Muhamedi waimuliku meeste kogu; c) Hebreameeste ja tõiste usutunnistuste liikmete tarwis — kodaniku fondade walitsuse institutid, kellest nende uskude ja usutunnistuste sündimise- ja kiriklikud raamatud sääduse järel hoitud saawad.

107) Wäljatõmbuses kiriku raamatutest peab kõige nende meeste hingede nimefiri

olema, kes wanaduse klassi järele rekruudi
matsemise reas on. Välja tõmbustes on
ülesse anda: Nimi, kuu ja sissefutsutatava
sündimise päew, niisama ka ristinimi, isa
ja isa wäärnimi, eksind laste juures aga
ristinimi ja ema, isa ja wäärnimi. Nii-
suguste sissefutsutute juures, kes sur-
nub, on wäljatõmbuses iga ühe juures
aasta, kuu ja suremise päew ülesse panna.
Wäljatõmbused saawad lahutud iga linna-
ja maakogude tarwis walmistatud ja in-
stitutionidele, kelle poolt sissefutsutamise raa-
matud walmistatud saawad, sissesaadetud
(stat. 102. Märk. 2.), välja tõmbused
peawad kõige hiljem 15. Januarini sisse
saadetud olema.

108) Ühe sissefutsutamise konnasse kirju-
tamise tähtedes ja ka sissefutsutamise raa-
matutes saab wanadus sündimise tähtede
ja kiriku raamatutest wäljatõmbuse järele,
rewisjoni raamatute ja muu kirjade järele,
mis käsu järele sündimise tähte asemikud
olla wõiwad, ülesantud.

109) Kui keegi, kes ühe sissefutsu-
mise fonda üleskirjutamise üle tunnistuse
tooma peab (st. 97), selle tunnistuse
nõudmise juures ühtegi neist ülewäl pool

stat. nimetatuißt kirjadest ligi ei ole toonud ehk teada annab, et ta mitte üle üheksatõistkümnne aasta wana ei ole, siis saab talle üks tunnistus selle wanaduse üle wäljaantud, mis ta ülesse annud. Kui aga keegi ülesse annab, et ta wanem kui üheksatõistkümmend aastad on, siis saab talle üleskirjutamise üle ilma wanaduse ülesse andmiseta üks ajane tunnistus antud, pärast aga tema wanadus tunnistuses tema wälimise koha järele freisi-, maakonna- ehk linnakommissiõni poolt, kellel wäeteenistuse asjus tegemist, selle kätse 137 ja 138 st. põhja pääle ülesse pantud.

110) Kui wanaduse ülesseandmised kiriku raamatust wälja tõmbustes ehk sündimise tähtedes ehk rewisiõni raamatus ehk mõnes muus kirjas wõi tofumendis mitte kofku ei sünni, siis säetakse wanadus finni: Kristlaste juures — sündimise tähe järele, mitte kristlaste juures aga rewisiõni raamatu järele, kui ülesandmise õiguse pärast sääl midagi kahtlust ei tule.

111) Üks kahtlus tofumendi õiguse juures, kelle järele wanadus määratud peab saama, wõib kas institutioni poolt ise (st. 102 ja märkus 2) kelle pärast sissekutsumise

firjade walmistamine ja sissefutsumise fonda üleskirjatamise üle tunnistuste wäljaandmine on, ehk ka iga muu mehe poolt käsiile mõetud saada.

112) Wanadus saab wälise teha kasku ja wiisi järele määratud:

- 1) Sga kord siis, kui mitte ühtegi käsul kinnatatud dokumendi wanaduse üle ei ole;
- 2) Kõnitsuse meeste juures siis, kui wanadus paljalt rewisiõni raamatuse ülewel on ja selle pärast wanaduse asjus midagi kahtlemist ei ole;
- 3) Meeste juures, kes mitte risti usku ei ole, igakord siis, kui wanaduse dokumendide õiguse üle, wälja arwamata ka sündimise tähed, üks kahtlemine tõusnud on; kui aga wanaduse ülesandmistes sündimise tähtede ja rewisiõni raamatude sees midagi wastalist asja ei ole, siis saab, kui ka kahtlemine nende ülesandmistes pärast tõusnud on, wanadus nimetatud dokumendide ja mitte wälise teha wiisi järele kinnisäetud.

113) Institutionid ja ammetnikud kelle pärast sissefutsumise firjade walmistamine on (st. 102 ja märkus), peawad iseäralisi

nimekirjast niisuguste üle, kelle wanadus wälise teha wiisi järele kinnisäetud pidi saama (st. 112.), mis juures neis nimekirjades üles anda on, mispärast wanadus mitte sellesse puutuma tofumentide järele ei wõinud kinnisäetud saada. Need neist meestest, kes ühe mistahte suguse wanaduse tofumendi põhja pääl eesolewaks sissekutsumiseks loosi wõtta wõiwad ehk loosiwõtmise al on, saawad ka sissekutsumise raamatutesse ülesse pantud.

114) Need, kelle wanadus wälise teha wiisi järele määratud saama peab, peawad selts oma sissekutsumise konna sissekutsumise kohta, lähemal teenistusele sissekutsumise ajal, minema.

115) Kohaliku sissekutsumiste raamatute walmistamine (st. 102) peab 1. Aprilliks lõpetatud olema. Siis saawad raamatud kahels nädalaks freiji-, maakonna- ehk linna kommissionides, kellel wäe-teenistuse asjus tegemist, linna- ja walla-wallitsustes seda mööda, kelle järele nad on wäljasäetud; selle ehk teise maawalla kohta puutuwad raamatud aga walla kogu ette loetud.

116) Igapähe on lubatud, kaks nädalat

enne raamatude ettesäädmise termini freisi-, maakonna- ja linna komisssionide kätte (st. 118) raamatudes leitud väljajätmiste ja wigade üle teadust anda. Need teaduseandmised peavad ühte iseäralisesse raamatusse kirjutatud ja seitsme päewa sees, eesolewate tunnistuskirjade põhjuse pääl, uueste järeleüsimise läbi ehk ühel teisel wiisil proowitud ja raamatude sees ettetulewad wead äraparandatud saama. Väljajätmiste ja wigade üle, jautilisis freisi-, maakonna- ja linna komisssionidest wäeteenistuse asjus walmistatud sisseletsumise raamatudes (stat. 102) on kohe neile komisssionidele, selle statuuti läbi finnisäetud lase nädalsel ajal, teadust anda.

117) Meile, kes 116-ma statuuti finnisäetud termini ära wiitnud, on üksi siis lubatud oma teadaandmistega väljajätmiste ja wigade üle freisi-, maakonna- ehk linna komisssionide ette wäeteenistuse asjus tulla, kui nad tunnistust ligi tuua woiwad, et iseäralikud ja koguni tähele panemise wäärt ettetulefud termini wiitmise põhjus oliwad. Niisuguste tunnistuste otsust andwad nimetatud komisssionid.

118) Institutiendid ja ammetlikud mehed,

kes jautiliisi sissekutsumise raamatuid valmistawad (stat. 102 ja märkus), peawad neid, kui ka nende meeste nimekirjad, kelle wanadus väljaspoolse waatuse järele finnisäada on, mitte hiljem, kui 1-mesel Mail freisi-, maakonna- ja linna kohalikude kommissionidele ette säädma.

III. Ühest sissekutsumise konnast tõisesse ümberkirjutamisest.

119) Kõigil wäeteenistuse kohuse all seiswail meestel on see õigus, sissekutsumise ajal neisse sissekutsumise-kondadesse ennast ülesanda, kus nad üles kirjutatud on, ehk neisse, kus neil ise ehk nende wäenematel liikumata warandust on, ehk aga neisse, kelles nad mitte wähem kui kolm kuud funi teadustuse päewani oma ülesandmise tarwis maakonna wäljawalitusmise üle elasiwad.

120) Need, kes wäeteenistuse kohust mitte selles maakonnas, kus nemad üles kirjutatud on, waid ühes tõises ära maksta soowiwad, need peawad seda (üht tähte selle nende õiguse üle ühes tuues, statuuti 119 põhjuse pääl) kõige hiljem funi selle aasta 15-ma Januarini, kelles nad sisse-

futsumisele tulema peawad, üles näitama, ja nimelt: rewisioni raamatude sisse üleskirjutatud mehed, ehk need kes seda tegema peawad — maakogukonna ehk linna walitsusele, niibästi selle neist walitsetud uue maakonna, kui ka selle maakonna, kelles nad üles kirjutatud on; töised mehed peawad oma soovitusi neile institutionidele teada andma, kes sissefutsumist ühes kui ka töises toimendama peawad. Pärast selle aja möödajõudmist on ülesnäitmised üksi siis wastuwõtta, kui iseäralikult tähelepanemise wäärilised õige aja ärawiitamise põhjused ette pantud saawad.

121) Snimeste ümberkirjutuse juures, kellel üleskirjutamise-täheled olema peawad, ühest sissefutsumise-konnast töise sisse, saab ümberkirjutatava inimese pärast olema tähepääle sellest institutionist, kelle sissefutsumise-konda see inimene ennast üles wõtta lasseb, üks korraline märkus niisuguse ümberkirjutuse üle tehtud.

122) Üle kõikide, kes ümberkirjutuse läbi wälja astunud, saab üks iseäraline raamat walmistatud, mis jautilise sissefutsumise raamatu lisaks säetud saama peab. Walitsetud sissefutsumise-konna raamatudesse pea-

wad niisugused mehed ühes iseäralikus jaus ülespantud saama.

IV. Teadaandmistest wäteenistuste maks- mise juures fergituste kohta.

123) Mehed, kes oma õppimise lõpetu-
sels aja pitkendust saada soowivad, pea-
wad seda oma kreisi-, maakonna- ehk lin-
na kommissionile wäteenistuse kohuse asjus
teada andma, selles kooli tunnistust ühes-
andes, selles nemad õpetust saawad, oma
õppimise edenduse üle ja selle seletuse-
ga, kas nemad wäteenistuse kohust loosi
järelle ehk kui priitahtjad maksta soowi-
wad.

124) Selle soowituse ülesandmise juures
üht aja pitkendust kontraktliku teenistuse
pärast ühe Wene kaubalaewastiku pääl kui
laewamatros, massinist ehk kütja saada, peab
põhjuskontrakt ehk selle tõeks tunnistud
ärafiri kreisi-, maakonna- ehk linna komis-
sionile wäteenistuse kohuse asjus ette pan-
tud saama.

125) Need 123. ja 124mas statuutis
nimetatud inimesed, kui ka need, kes wa-
randuse õigusliku seisuse poolest üht fergi-
tust tarwitada soowivad, peawad seda as-

jasse puutuma kommissionile wäteenistuse
kohuse asjus kõige hiljem kaks kuud enne
sisseletsumise aja hakatust teada andma.
Pärast seda termini on needsinatsed tea-
daandmised üksi siis wastu wõtta, kui tä-
hele panemise wäärilised hiljaks jäämise
põhjused ette pantud saawad.

126) Need, kellel wäteenistuse kohusest
priiks saamise pääle üleüldist õigust on ehk
paljalt teenistusest rahu aegades, nii kui
ka need, kellel tegewa teenistuseaja lühen-
duse pääle õigust on, panewad oma freisi-
maafonna ehk linna kommissionile ette:
esimesed — tarwiliku tunnistust oma
ammeti ehk oma tallituse üle, mis wäe-
teenistuse kohusest pästmise õigust ehk tee-
nistusest rahu aegades annawad, wiimised
aga diplomi ehk tunnistuse kirja kätte saa-
bud tarfuse graadi (ehk järje) üle, üht koo-
liklassi attestati ehk üht kooliwalitsuse tun-
nistust teadusliku õppimise jau üle ehk
ühe korralise efsaami äratagemise üle.

Wäeteenistuse maksmiseks sissetutsumisest ja teenistuseks vastuwõtmisest.

I. Ettevalmistamist korrale sädmisist sissetutsumisele.

127) Pärast jautiliste sissetutsumise raamatute kättesaamist waatwad freisi-, maakonna- ja linna komisjonid nende korralikult olnut läbi ja parandawad ette tulewad wead, olgu kohe ehk pärast asjasse puutuwate institutionidega läbirääkimist.

128) Sissetulnud teadaandmistele (stat. 123 — 126) kõrwu sädmise juures sissetutsumise raamatudes ülespantud teadustega (104 stat.) teewad freisi-, maakonna- ehk linna komisjonid, niihästi neis raamatudes, kui ka jautiliste sissetutsumise raamatudes 95-mas statuutis nimetatud meeste tarwis märkusi selle üle: kellel raamatude sisse ülespantud meeste seast wäeteenistuse täitmise juures ühe kergituse pääle õigust on ja nimelt misjuguise kergituse pääle.

129) Pärast sissetutsumise raamatude läbiwaatamist panewad freisi-, maakonna-

ja linna komisjonid neid üleüldiste maakonna raamatude juure, igaühe sissefutsumise-konna järel äralahutatud, kofku ja lisawad igaühe niisuguse raamatu juure kolm iseäralist nimekirja, ja nimelt: A — nende meeste, kes maakonnas, selle sääduse 158, 217 ja 218 statuuti põhjuse pääl, ilma loofita teenistuse all seiswad; B — niisuguste, kes möödaläinud sissefutsumiste juures oma loofi omas maakonnas wõtnud ja kuni eesolewani sissefutsumiseni — ajapittendust saanud on, ja C — nende maa päralt olevate sissefutsumise ees seiswate meeste, kes kui priitahtjad teenistuses on, ja nendesinaste, kes koolides on, kes soowitust ülesnäitnud, wäeteenistuse kohust kui priitahtjad aramafsta (stat. 54).

130) Pärast maakondade raamatude kofkusäädmist panewad freis-, maakonna- ja linna komisjonid kuni 1-se Juunini, kubernemangu- ehk maakonna komisjonide läbi wäeteenistuse asjus, sõaministeeriumile, ja sisemiste asjade ministeeriumile ülesandmisi nende meeste arwu üle, keda igas maakonnas üleskirjutatud ja nende freisis olewa summa ette, kus juures sellesse ar-

musse ei neid, feda tõiste maakondade järel
 ümberkirjutatud, ega neid, feda täienduse
 nimekirjadesse B ja C (129-mas statuut)
 sissekirjutatud, ei ka neid feda 62-ma sta-
 tuuti põhjuse pääl wäeteenistusest lahti
 päästa võib, üleswõetama peab.

II. Iga aastase fulutuse ärajautamisest.

131) Sõaministerium jautab, pärast
 eesfeiswas statuutis nimetatud teaduste
 sissetulekut, üleüldist aastafulutust, kuber-
 nemangude ja maakondade pääle, selle arwu
 mõõdu järele kui palju mehi igaiühes neist
 kubernemangudest ja maakondadest sisse-
 futsamise raamatudesse üleskirjutatud on.
 Aasta fulutuse ärajautamine kuberneman-
 gude ja maakondade järele saab kuberne-
 mangu- ja maakonna kommissionidele wäe-
 teenistuse asjus teada antud ja üleüldises
 teadaandmiseks kuulutud.

132) Aastafulutuse ärajautamine iga-
 ühe kubernemangu ja maakonna sissetutsu-
 misekonna pääle sünnib kubernemangu- ja
 maakonna kommissionide läbi wäeteenistuse
 asjus maajaukonna sissetutsu- misekonna
 raamatudesse üleskirjutatud meeste arwu
 mõõdu järele (130 statuut). Selle ette-

tulewad murrusjaud saamad arwamata jüetud. Puudum meeste arw saab nende maafondade pääle (ommeti mitte enam kui üks mees iga ühe maafonna pääle) ära jautatud, kelles enam sisselutsumise all seiswaid mehi on, selle aja poolest ühesuuruses olemises aga nende seas, kelles kõige suuremad murrusjaud järel jäänud on.

133) See kubernemangu ja maafonna kommissionist toimendatud ärajautamine sisselutsumise fondade pääle saab asja puutuwale freisi-, maafonna- ja linna kommissionidele teada antud ja kohalikudes seitungides kuulutatud.

III. Sisselutsumisest.

134) Sisselutsumise päewaks määratud freisi-, maafonna- ja linna kohtud määrade järele sisselutsumise päewad ja säädwad toimetusi selle tarwis korrale, et niisasti kõik sisselutsumise raamatudesse ja täienduse nimekirjadesse A ja B (129 stat.) sissekirjutatud mehed (järelseiswas 135. statuutis nimetatud meeste mahaarwamisega), kui ka need mehed, kelle wanadus wäljaspidise näu järele määratud saama peab, iga maajau sisselutsumise paigal

finnisäetud sissekutsumise päewaks olema peavad.

135) Väeteenistuse sissekutsumise-konna tulekule ei saa mitte päritud: a) mehed, kes pärast oma üleskirjutust sissekutsumise raamatudesse õigeusu ja tõiste kristliku uskude waimuliku seisust saada jõudnud, nii kui ka õigeusulised salmilauljad; b) mehed, kes koolides käinud ja õppimise lõpetuseks aja pikendust saanud on, ja c) mehed, kellel kontrahthliku tunnistuse seisuse järele Wene kaubalaewastiku laewade pääl aja pikendus on.

136) Kui sääduslikud põhjused sissekutsumisele tulemata jäämise tarwis wõiwad parandamatad ehk raskeid haigused ja tõised parandada wõimata asjalikult läbikatsutud takistused olla. Kui haiguse põhjandus saab wastu wõetud: üks arsti ehk polizei tunnistuskiri ehk, kui haige elukohal arsti ei ole, kohaliku õpetaja ja rahumehendaja ehk wallawanema tunnistuskiri.

IV. Wanaduse määramisest väljaspidise näo järel.

137) Kreisi-, maakonna- ehk linna komisjon alustab oma sissekutsumise konda

saamise järel oma tööd sellega, nende meeste wanadust, selle wanadus üleskirjutatud põhjuskirjade järel (stat. 109, 111 ja 112) mitte kinni säetud ei wõi saada, wäljaspidise näo järel määrata.

138) Wäljaspidise näojäreline wanadus saab kreisi-, maakonna- ehk linna komis- sionist tema täielikus seisuses häälede ena- muse järel määratud. On sääl juures mõtted mitme arulised, siis saawad selle asja otsused kubernemangu- ehk suurema maakonna komissoni kätte läbikatsumi- seks ja kinnitamiseks saadetud, ja see wõib, kui ta seda arwab tarwis olevat, ülewaa- datud meest uueste weel ülewadata lasta.

139) Need sissekutsumise raamatudesse üleskirjutamata jäänud meestest, kes as- jasse puutuwast komissonist (stat. 138) kui sissekutsumise wanaduses seiswad tun- tud on, saawad nimetatud raamatu koha- likudesse jagudesse üleskirjutatud.

V. Sissekutsumise raamatude täieste kin- nisäetud läbiproowimisest ja loosi all seiswaist meestest.

140. Sissekutsumise raamatude täienda- miseks kontrollerib kreisi-, maakonna- ehk linna

kommission sissekutsumise raamatu järel ja täienduse nimekirjade A ja B järel sissekutsumisele tulnud mehi sellega, et ta niibasti nimetatud raamatud ja nimekirjad tui ta täienduse nimekirja C nii tui ta kõik sissekutsumise raamatusse üleskirjutatud märkused selle üle, kellele sissekutsutud meestest torgitus, misjugune nimelt ja misjугuse põhjuse pääl osaks saab, kuuldamalt ette loeb. Ka sissekutsutud meestel ja ta töistel inimestel on see õigus, nende märkuste õigeoleku vastu õiendamaid wastusi awaldada ja tui komismission neid õiendamaid wastusi õigeks arwab, siis teeb ta raamatusse tarwilikuid õiendusi. Siis tuleb loositõmbamine, kelle all kõik mehed seiswad, kes maakonna sissekutsumise raamatudesse üleskirjutatud on, nende wäljaarwamistega, kes Kreeka õigeusu ja töiste kristlikude usku waimulikut seisust saada jõudnud on. Täienduse nime kirjadesse üleskirjutatud mehed ei seisa mitte loosi all.

VI. Loositamise korrast.

141) Enne loositamise hakatust kontrolleerib eesistja walmisteh tud numridega määrgitud pilletide arwu sissekutsumise raamatusse üleskirjutatud meeste arwuga ja teeb

iga pileti pääle üht märki. Pääle selle saamad piletid eesistja ülewaatamise all kofu keerutatud, segamine segatud ja siis ühe isearaliku lasti sisse raputatud. Loositamisele kutsutuil meestel saab lubatud, kofukeerutatud piletile enne nende lastide sisse raputamist järellugemiseks ja segamine segamiseks, eneste keskelt üht usutawat meest walitseda.

142) Loositõmbamise tarwis saab kõige efiti, ka loosi läbi, ridamine nende meeste seas, kes sissekutsumise konna jausse maa- ja linna koguduses, ja kes üleüldse maa- konda arwatud on, määratud. Siis saamad mehed selles reas ette kutsutud, kelles nad sissekutsumise raamatudesse üleswõetud on. Iga üks ette hõigatud mees wõt- tab loosinumre ise wälja, nende tarwis aga kes puuduwad, saamad numrid nende sääl- olewatest sugulastest ehk kommissioni ees- istjast, ehk linna walitsuse liikmetest, ehk aga wallawanematest tõmmatud. Num- ber saab ühes mehe nimega ja tema sisse- kutsumise raamatus olewa numbriga ühest kommissioni liikmest kowaste ja kuulda- walt ette loetud ja tõistele kommissioni liikmetele kontrollerimiseks ja märkuseks nii- hästi pileti pääl ise, kui ka sissekutsumise

raamatus, antud. Sellesama korraga saab selle nimi, kes loosi tõmmanud ja tema number sissekutsumise = raamatu loosimise raamatusse üleskirjutatud. Pääle selle saab pileti numbriga sellele, kes seda tõmmanud, jäädavalt kätte antud.

143) Loosinumbride tõmbamine sissekutsumise konnas saab, kui võimalik ühe pääwaga lõpetatud; teisiti olemises aga saab ta päew päewalt kuni lõpetuseni edasi tehtud. Siin juures saavad järgmised reeglid tähele pantud.

- 1) Rast ehk rattas saavad ühte nähtawasse kohta üles säetud;
- 2) Loosinumbrid saavad kasti ehk rattasseest kõikide silme all wälja wõetud;
- 3) Kes loosi wälja wõttab, peab, enne kui ta kätt kastisse ehk rattasse pistab, käewart kuni küünasperani paljaks tege-
ma, ja lahtist kätt juures seiswail inimestel näitama.
- 4) Selle mehe wäljaarwamisega, kes loosi tõmbab, ei tohi keegi muu kasti ehk ratta külge puutuda;
- 5) Loos saab igast ühest üks ainus kord tõmmatud. Kes loosi tõmmanud on, maksab wäeteenistuse kohut temale tul-

nud numbri järele, ta kui ta seda ühe eksituse läbi enne oma ridaäiki tõmmanud oleks;

- 6) Kui looside tõmbamine ühe päeva jooksul mitte lõpetatud ei saa, siis jääb fast ehk rattas nende sääl sees veel seiswate numritega funi järeltulewa päiwani, aga mitte tõisiti kui kõigede komisjoni liikmete pitseritega, ja ühe iseäralise neist säetud wahi kaitsmise alla.

VII. Teenistusesse wastuwõtmisest ja ülewaatamisest.

144) Loosimise järel astub freisi- maafonna- ehk linna komisjion wäeteenistuse täitmiseks sissefutsutud meeste ülewaatamisele ja nende wastuwõtmisele, kes teenistusele kõlblikud olivad. Ülewaatamise (läbikatsumise) juures, mis statuuti 43 sees ülesantud reeglite järele toimetatud saab, wõiwad komisjioni eesistja arwamise järele asjasse puutumata inimesed juures olla.

145) Läbikatsumisest saawad need päästetud, kes ühe kroonu teenistuses seiswa arsti tunnistuskirja selle üle ettepanewad, et nende liikmetes ei ka termise seisuses

puudust ei leitud, mis wäeteenistusesse wastuwõtmist takistawad.

146) Läbikatsumisele saawad esiteks täienduse nime kirjadesse A ja B (stat. 129.) üleskirjutatud mehed, ja siis numrite loo-
siraamatus ridakäigi järele need säetud, kellel kedagi õigust ühe kergituse pääle oma perekonna seisuse poolest ei ole. Kui ar-
mutäitmisele ühe sissekutsumise konnas niisuguste meeste tarwilik hulk puudub, siis saawad, sellesamas reas need mehed kellel kergituse pääle perekonna asjade poolest kolmanda jagukonna õigus, siis need, kellel niisugune õigus tõise, wiimats niisugused, kellel see õigus esimese klassi järele on, läbi-
katsumise alla säetud, kuni sissekutsumise konnast nõutud uueste loositatud meeste arm täielikult tehtud.

147) Need mehed, kes loosimisest osa wõtnud on ja ühe läbiotsimise ehk kohtu all seiswad, peawad läbi katsutud saama ja saawad wäeteenistuse salgade teenistuses määratud: Esimesed — kohe läbiotsimise lõpetuse järele, kui nad mitte kohtu all ei seisa, wiimselt aga — kohtu otsuse and-
mise järele, kui see otsuse andmine neist mitte kõiki nende seisuse õigusi ehk kõiki

iseäralikuid persoonlikuid ja seisuse järele neile antud õigusi ja eesõigusi ära ei võta.

148) Need, kes läbikatsumise juures tunnistada võivad, et neil langetõbi ehk üks muu salaja haigus on, mis väeteenistuse kandmist takistavad, saadab komisjon, kui niisugune tunnistus wale näitab olewat, lähemasse haigemajasse ehk laazareti järelewaatamiseks kõlbliku teenistuse tarwis. Nõndasama teeb ka komisjon selles juhtumises, kui arstide otsuse andmise järel sellel arwamisel põhjust on, et üks haigus, selle pärast mitte teenistusesse võetud ei saa, kunstlikult tehtud ja peetud saab. Haigemajasse saadetud meeste eluülespidamine saab läbikatsumise ajal kroonu rehkningi pääle säetud, kui nad ise mitte ei soowi haigemajas enese rehkningi pääl ülespeetud saada.

149) Otsuseandmise juures läbikatsumatud meeste väeteenistuses kõlbuse ehk kõlmatuma oleku üle ei ole komisjonid mitte sunnitud läbikatsumise ettevõtjate arstide mõttearwamise alla heita. Läbikatsumise juures olewail inimestel (stat. 144.) saab õigus antud, selle otsuse andmise wastu, et üks mees väeteenistuses kõlmatu, wastu-

kõnest teha. Need vastukõned saavad freisi-, maakonna- ja linna komisssiooni raamatutesse üleskirjutatud, kubernemangu- ehk suurema maakonna komisssionil saab aga niisugusel juhtumisel lubatud uueste läbikatsumiseks ka niisugust mehi ette võtta, kelle üle komisssiooni ühehääleline otsus, mis läbikatsumist toimetanud, tehtud oli.

150) Üsemikudeks 1) kõlwatumailis arwatud meeste tarwis; 2) uueste läbikatsumise all olevate tarwis; 3) haigusemajades lähemalt järelewaatamise alla saadetud meeste tarwis; 4) sissekutsumisele tulemata jäänud meeste tarwis ja 5) läbikatsumise ehk kohtu all seiswate meeste tarwis, saab täiendamine, sissekutsumise konna jagamise järele maffetaw meeste arm loosinumbrate ja stat. 146 sees ülesantud rea järele ettevõetud.

151) Need eesolewas stat. 2, 3 ja 4 punktis nimetatud mehed saavad, kui nad kõlblikuks arwatud, kohe nende uueste läbikatsumise järel ehk lähemalt järelewaatamise lõpetamise järel, ehk aga nende finniwõtmise ehk nende ülesseandmise järele teenistusesse saetud. Neil, kes nimetatud meeste, nii kui ka neil, kes eesseiswa

stat. 5. punkt. nimetatud meeste asemetäitmiselks võetud, on õigus nende numbrite ümberpööratud reas loosi järele, väesalga=dest lahti lasta ja maaväesse loetud saada, kui need, kelle asemele nad vastuvõetud on, tuleval ajal teenistusesse astuvad.

152) Väeteenistuselks kõlblikud leitud ja sissekutsumise konnast nõutud meeste (НОВОБРАНЦЕВЪ) arvuusse astuvad mehed saavad kui teenistusesse vastuvõetud arvatud ja kohe vastuvõtmise raamatusse üleskirjutud. Need aga, kellel õigust fergituse pääle esimese jagukonna suguvõsa asjade poolest on, saavad vastuvõtmise raamatusse üksi sellel juhtumisel sissekirjutud, kui nende vastuvõtmise üle teenistuselks väesalkades, sõaministri ettesaadmise pääle, üks iseäraline Kõigekõrgemalt kinnitatud Reiksradi häätsarvamane sünnib.

153) Vastuvõtmise raamatusse saavad ka vastuvõetud mehe ees- ja sugunimega ehk liignimega kõik tema teenistuse raamatu tegemiselks tarvilikud teadused sissekirjutatud.

154) Meeste vastuvõtmise lõpetuse järel teenistuselks seisvas väes loeb freisi-, maakonna- ehk linna komisjion loositä-

mise raamatu järele kõik muud mehed, kes väeteenistuse täitmiseks sissekutsutud olivad, maaväe (militsede) jaksu, nende väljaarvamistega, kes väljaspidise näu järel sõariistade kandmiseks võimata olivad.

155) Kreisi-, maakonua- ehk linna komisjoni töö saab, sissekutsumise-kondadesse sissekutsumise ja vastuvõtmise pääle wades, nende meeste nimekirjade kõwaste ettelugemisega, kes teenistuses seiswa wäesalgade juures vastuvõetud saidad ja nende wannutamisega lõpetatud. Seiswadesse wäesalgadesse vastuvõetud mehed wõivad, kubernemangu- ehk suurema maakonna komisjoni väeteenistuse asjus jäädmise pääle, mis komisjon selle poolest temale sõa- ja sisemiste asjade ministride läbi antud käskude järele toimetusi lorda saatma peab, mõne aja pääle oma kodu lastud saada. Keskubide (новообранцевъ) mõneks ajaks lahtilastmise juures saab nende teenistusesse astumiseks tagasitulemise termin ja koht neile teada antud, kuhu nemad sellesamas kubernemangus, kelles nad vastuvõetud saidad, koju tulema peawad.

156) Wannutamisest (155 statuut) on

need mehed priib, kes wannutamist oma usuõpetuste järele feeletud arwawad olemat. Sgaühe niisuguse mehe üle saab wastuwõt-mise raamatust üks tarwilik märkus tehtud.

157) Menonitide wannutamisest.

VIII. Sissefutsumise raamatutesse üleskirjutamata jäänud meestest.

158) Kes, kui talle sissefutsumiseks tarwiline wanadus kätte jõudnud (stat. 11), mitte ennast sissefutsumise kirjadesse üleswõtta ei ole lastnud ja seda mitte tema seltsimeeste loositamise päewani ülesannud ei ole, kautab loositamise õiguse ja saab, kui ta teenistuseks kõlblik on, äraantud. See reegel ei saa ommeti nende meeste juures pruugitud, kes freisi-, maakonna- ehk linna kommissioni arwamise järele tunnistusi toowad, et nende mitte-sissefirjutus sissefutsumise raamatutesse nende poolt juhtumate asjade pärast mitte sündinud ei ole. Niisuguste meestele saab, kui nad teenistuseks kõlblikud peaksiwad olema, kohtu poolt üks iseäraline loositamine lubatud.

159) Nende tarwis, kellel üks iseäraline loositamine lubatud oli saanud, saawad lasti sisse nii palju pileti pantud, nagu tõiste

tema wanuste tarwis, kes selles sissetumise konnas elavad (stat. 141.). Kes sellesama numbri ehk vähema numbri, kui see, selle järele seiswadesse wäesalgadesse wastutuwõtmine sünnib (stat. 146), wõtnud, seda pannakse nimetatud wäe jaffu, kes aga ühe suurema numbri wõtab, kui ülemal nimetati, saab maawäe seffa arwatud (stat. 154). Igakord saab selle nimi, kes loosi wõtnud ja loosi number loosimise- raamatu lõpusse ülessekirjutatud ja pileti pääle ülesse märgitud: „järelemaffaw ehk täiendaja loos“ (жеребий дополнительный).

IX. Tunnistuse kirjade üle wäeteenistuse täitmise juures.

160) Iga ühele, kes loosimisest osa wõtnud, aga mitte seisma wäesalgade juurde teenistusesse ep ole astunud, saab üks tunnistus nende wäeteenistuse täitmiseks tulemise üle antud, ja nimelt:

- 1) Sellele, kes täieste kõlbmata wäeteenistuse tarwis on, saab üks tunnistus antud, mis teda täieste wäeteenistusest priiiks teeb;
- 2) Sellele, kes maawäe meeste seffa arwatud (ратника ополчения) üks tun-

nistus selle üle ja saab tema loosinumber ülesantud, ja

- 3) neile meestele, kes teenistuses sisseastumise tarvis üht aega on saanud, kes veel tõisefordse läbikatsumise all on, kes termise majadesse järele vaatamises saadetakse, kui ka neile, kes läbiotsimise ehk kohtu all on, saavad ajalised tunnistused antud, selle sees selgeste ülesantud peab olema, mis läbi tunnistuse maksmise aeg finnitatud on.

161) Nende inimeste wäeteenistuse maksmises tulemise üle, kellel üks tunnistus nende üleskirjutamise üle ühte sissekutsutamise konda olema peab (stat. 97), saab selle tunnistuse wõi tähe pääle tarwiline märkus tehtud.

162) Kes ühe ajalise tunnistuse tähe saanud on (stat. 160 punkt 3), peab, kui selle maksmise termin mööda on, selle üle asjasse puutuma freisi-, maa- ehk linna kohtule teadust andma, et ta selle käest aja ja koha teada saaks, kuhu tema ülewaatamisele ja teenistusesse wastuwõtmisele tulema peab.

163) Täheb wäeteenistusele tulemise ja täitmise üle (stat. 160), kui ka wäljafir-

jutamise tähed märkusega selle üle (statuut 161) saawat neist meestest, kes sissefutsumise wanaduse üle jõudnud, igal, stat. 100 sees nimetatud juhtumisel ettenäidatud.

XI. p ä ä t ü t l.

Kuludest sissefutsumise ja teenistusesse vastuvõtmise juures.

164) Sissefutsumise ja teenistusesse vastuvõtmise juures saavad järeleiswad kulud Riigi-kassa rehnungi päale pantud:

1) reisi-, korteri- ja söögi- ja ohwitserile (военный офицеръ), arstidele (niihästi wäe-, kui ka tõisile arstidele) ja soldatide vastuvõtjale;

2) mehe pikkuse mõõdu riistade soortamise tarwis ja nende meeste terwise seisuse läbikatsumise tarwis, kes teenistusesse vastuvõetud peawad saama; ja

3) freisi-, maafonna- ja linna komissoonide kantselei-kulud, looside ja kastide (ehk rataste) tegemise kulud, ja kulud selle eest, et wallawalitsustele trükitud poognad loositamisele futsumise raamatude tarwis muretssetud saaksiwad.

165) Tsesseiswa statuuti 3mas punktis

nimetatud kulude tarwis saab läbistifu üks rubla igaühe refrudi pääle wastuwõetud. See niisuguse põhjuse pääl Riigi rendimajast wäljaannetatw üleüldine summa saab, tõsise tarwituse mõõdu järele, ärajaetud: kubernemangude ja suurema maakondade pääle — raha-ministri läbi ühes nõus sisemiste asjade talituste ministriga, aga freisi-, maakonna- ja linna kommissionide pääle — wäeteenistuse asjade talituses olemate kubernemangu ja maakonna kommissionide läbi.

166) Kulud präsidentide ja kommissionide liikmete reisi ja korteri tarwis, kes maakonna poolt walitsetud on (kubermangudes aga, kelle sees maakonna institutionid mitte sissesäetud ei ole — kommissioni präsidenti ja rahumehendaja kulud), saawad kubernemangude maamaksude pääle pantud. Määramised nende kulude kõrguse üle, nii kui täiendusesumma andmine kantselei-kulude tarwis freisi-, maakonna- ja linna kommissionidele, kui seda tarwis peaks olema, saab kubernemangude maafogude arwamise järele toimendatud, kus aga maakonna institutionid mitte sissesäetud ei ole, — kulude määramise tar-

mis kubernemangu maamafside kinnitatud korras.

167) Korterid freisi-, maafonna- ja linna komisjonidele wäeteenistuse kohuse asjus saamad kroonu- ja kogufonna majadesse säetud, kui neis majades passiw ruum puudub, siis saamad korteri üürimise fulud, nii kui elumajale tarwilikud nõud, maja kütmine ja walgustus üleüldise kubernemangu maamafside pääle pantud.

168) Poola kuningriigi kubernemangudes saamad eesseiswais 166 ja 167 statuutis tähendatud fulud Riigi-kassa rehnungi pääle säetud.

169) Wäeteenistuse kohuse täitmiseks sissekutsutud inehed peawad oma maafondade sissekutsumise kohtadele korraliselt riidist tulema ja teenistusesse wastuwõtmise ajani ennast oma jõu ja fuluga toitma.

170) Kroonu poolt ülespidamine hatab seiswade wäesalgade teenistusesse kutsutunud meestele nende ettetulemise päewast kottutulemise kohtadel (155 statuut); niisugustele meestele aga, kes sissekutsumise kohast wäesalgadesse saadetud saiwad, hatab

lab kroonu poolt ülespidamine nende teenistusesse vastuvõtmise päevast pääle.

XII. p ä ä t ü t t.

Priitahjtjatest.

I. Maamäesse priitahhtlikult astujatest meestest.

171) Meed, kes kui priitahhtjad maamäesse astuda tahtvad, peavad neid järeelseiswaid tingimisi tähele panema.

Nemad peavad:

- 1) mitte vähem kui 17 aastat wanad olema ja kui alles weel väga noored, siis peavad nad oma wanemate ehk wõõlmündride ehk furatoride käest tunnistust tooma, et neil nende wäeteenistusesse astumisega kui priitahhtjad midagi wastuütlemist ei ole;
- 2) terwise ja kehaliiku seisuse poolest wäeteenistusesse vastuvõtmiseks säetud tingimiste wäärilised olema, ja
- 3) selle üle tarwiliiku tunnistust tooma, et nemad efsaami olgu lõpetatud õpetusefäigi järel ühes kahe esimise jagu lonna koolidest, mis 53 statuuti jalku

arvatud lisafirjas nimetatud on, ehk ühe kuueklassilise gümnaasiumi läbikäigi järel, ehk real-koolis, ehk waimuliku seminaride tõeses klassis, ehk aga ühe iseäralise efsaami selle programmi järele teinud on, mis sõaministri ja rahwa harimise ministri kokkuleppimise järele finnisäetud on.

172) Kui priitahtjad ei saa mitte wastumõetud: a) need kes kriminali kohtu ehk kohtuliku läbiotsimise all seiswad; b) need kes kohtuliku otsuseandmise järele ühe fariistuse alla on pantud, kelle jaus ka Riigi-ammetisse astumiseks õiguse ärawõtmise on, ja c) need kes kohtu poolt warguse ehk pettuse pärast süüdlasiks mõistatud on. Tunnistuseks, et neid juhtumisi ei ole, saab nende käest kes kui priitahtjad teenistusesse astuda tahtwad, üks rewers nõutud.

173) Priitahtjad saawad selle õpetuse järele, mis neile osaks saanud, kolmesse jagufonda ärajautud ja on kohustatud tegewade wäesalgade juures teenima:

- 1) need, kes esimese jagufonna koolide õpetuse-käigi efsaami ärateha jõudnud, kolm kuud;
- 2) need, kes tõe jagufonna koolide õpe-

tuse-läigi ülemaal (171. stat. 3. punktis) nimetatud wiisil ärateha jõudnud, kuus kuud, ja

- 3) need, kes efsaami ühe iseäralise, sõa-ministri ja rahwa harimise ministri läbi finnisäetud programmi järel ärateha jõudnud, kaks aastat.

Nende ajade wäljateenimise järel wõiwad priitahtjad, nii hästi need, kes alama graadi pääl, kui ka need, kes ohwitserideks tehtud, rahuajal tegemat teenistust edasi pidada ehk ennast tagawara wäesse wastu wõtta lasta, kellesse nad üheksa aastat jääwad. Teenistuse edasipidamise kohta sõaajades saab priitahtjate pääle üleüldine 20nes statuutis antud reegel pruugitud.

171. Priitahtjad saawad igal aastaajal teenistusesse wastuwõetud. Nende teenistuse hakatus saab selle kuu esimesest päewast, mis nende sõawäesse astumise kuu pääle tuleb, arwatud.

175. Priitahtjad saawad paljalt nende wäesalgade jagudesse teenistusesse wastuwõetud, kus priitahtjaid enne antud säädmise järele oodetakse. Nad wõiwad ennast nende wäejagude sisse wastuwõtta lasta, kuhu nad ise tahtwad, ommeti ei

tohi priitahtjate arm igaühe wäe salga jau juures sõaministrift finnisäetud armust mitte suurem olla. Sõaajades astuvad priitahtjad esiteks kohalikudesse wäesalgadesse.

Märkus: Neil priitahtjatel, kes kui wäesfärid teenivad, on õigus, wäesalgade juures wäesfäri ammetis teenida.

176) Priitahtjad, kes kaardi- ja ratsa-wäesse astuvad, pidawad ennast oma fulu pääle üles; tõiste wäejagude juures saawad nemad kroonu poolest ülespeetud, kui nemad mitte seda soowitust ei awalda, oma ülespidamise fulu enese pääle wõtta.

177) Priitahtjatel, kes oma fulu pääl teenivad, saab õigus antud, sellel ajal, millal leeri harjutusi ei ole, oma korterides elada, ommeti võib wäejagude päämehe arwamise järel see õigus niisuguste priitahtjate käest ärawõetud saada, kellel isearalist ülewaaatamist tarwis on.

178) Priitahtjad astuvad kui liht soldatid teenistusesse ja täitwad sedasama nende alamate wäemeeeste kombel, kes sisselutsumise läbi teenistusesse astusiwad. Ommeti saab neile niisugusi fergitusi antud, mis sõaministeeriumist finnisäetud saawad.

179) Priitahtjatel saab — nende neist

meestest wahetegemiseks, kes sisseluksumise läbi teenistusele astusiwad — üks iseäraline märk riiete pääle antud, mis agamidagi teenistusliku fergitust ei too.

180) Priitahhtjad saawad, kui nemad ettefirjutatud proowid teinud, ja kui nemad omaist ligimatest ülematest sellewäärilised arwatud, ülema seisuse pääle säetud: 1) unterohwitserideks — esimese jagukonna (st. 173) priitahhtjad, kui nad kaks kuud, tõise jagukonna, kui nad neli kuud ja kolmanda jagukonna, kui nad üks aasta kui lihtsoldatid teeninud; 2) ohwitserideks — esimese jagukonna priitahhtjad kolme kuulise, tõise jagukonna kuue kuulise ja kolmandama jagukonna kolme aastalise teenistuse järele kui lihtsoldatid. Ohwitseri kraadi pääle saamiseks on üle selle kõigile priitahhtjatele üleühtse, ka esimese jau priitahhtjad maha arwamata, tarwis, et nemad kõige wähem ühe leeriharjutuse wäesalgade juures ühes teinud on.

181) Niisugused ohwitserid priitahhtjate seas, kes 173. stat. järele kolmandama jagukonna sekka arwatakse, see on, kes efsaami ühe iseäralise programmi järele ära teinud (stat. 173, punkt 3), saawad alles siis

ohwitseri järjega ühes olevaid seisuse õigusi ja õigusi kodanikude teenistuse kohta, kui nad kõige vähem kolm aastat kui ohwitserid wäesalgade ridades teeninud on.

182) Priitahtjad võivad kuni nelja kuuni pileti päale lastud saada. Pileti pääl olemises wiimitud aeg saab niihästi tegema teenistuse ajast, kui ka unterohwitserideks ja ohwitserideks tõrgendamisele finni säetud aeast maha arwatud.

183) Kriserliku majestäti teenijate koori (Pagenkorps) iseäraliste klasside ja järelseiswade wäekoolide kaswandifud: jalawäekoolide, Nikolai-kawaleria- (Katsawäe-), Nikolai-ingenööri-, Mihhaeli-artilleria- ja militääri-topograhwide-kooli kaswandifud saawad wäeteenistuse täitmise kohta priitahtjateks peetud ja nende kontroliirimise kohta stat. 103 nimetatud reeglid tähelepantud. Nende koolide kaswandifudele, niihästi neile, kes kui ohwitserid, kui ka neile, kes kui liht soldatid teenistuses lahti lastud, saab õppimise aeg nimetatud wäekoolides ja teenijate koori iseäralises klassides üleüldise teenistuse aja päale rehkendatud; tegewasse teenistusesse on nemad aga kohustatud, iga koolis oltud aasta asemel

poolteist aastat jääma. Teenistuse ajad saamad rehkendatud: üleüldine aeg selle kuu esimesest päewast pääle, mis kooli astumise järele tuleb, tegewa teenistuse aeg aga — selle kuu esimesest päewast, mis koolist lahtilastmise järele tuleb.

184) Gessseiswas stat. 183 nimetatud koolide kaswandikud, kes enne täitt õpetuse aja lõpetust üks kõi misjugusest klassist lahsti lastud on, on kohustatud, tegewas teenistuses nizamuti poolteist aastat ühe õpetamise aasta asemel teenima. Ohwitserideks ei saa nemad ommeti enne tõstetud, kui nad üks aasta polguš teeninud on.

185) Snimestel, kes oma kaswatamist kroonu kulu pääl kodanikude jau koolides saanud on, ei ole mitte keeletud wäeteenistust kui priitahtjad maksta. Ommeti makswad nemad seda teenistust, milleks nemad kodanikude jaus kohustatud on, alles eesseiswa kásu läbi kinnipantud tegewa teenistuse aja järele wäe pääl.

II. Priitahtjatest merewäe teenistuses.

186) Priitahtjate merewäesse astumiseks saab, 171 ja 172 stat. nimetatud tingimiste juure weel efsaami tegemine neis

teadustes merewäe jaus finnisäetud forra järele ja programmide järele nõutud, mis laewawäe teenistusesis sündlif on, millele priitahtja ennast anda tahab. Laewawäe teenistuse priitahtjad peamad tegewas teenistuses kaks aastat ja tagawara wäes wiis aastat olema.

187) Priitahtjad saamad laewawäe teenistusesis terve aasta läbi wastumõetud. Teenistuse aeg saab neil 174 stat. põhjuse pääl arwatud.

189) Priitahtjad saamad teenistusesse niihästi laewade pääl ise, kui ka selle teenistuse iseäralistes arudes kui junfrid sisse lisatud. Teenistuse aru wälja walitsemine saab priitahtjate enese arwamise pääle jäetud, aga nende arw igas arus ei tohi mitte mereministeeriumist finnisäetud arwust suurem olla.

190) Kaardi merewäe meeste ja ülewajatajate kõrgemale tõstmise kohta on priitahtjad kohustatud, ettefirjutatud proovisid tegema ja kõigewähem üht kuue kuulist sõitu üheskäima. Esimese ohwitseri järje pääle tõstmise juures saab wanadus selles järjes nende tingimiste täitmise päewast, mis mereministeeriumi jaus finnisäe-

tud saimad, arvatud, kus juures aeg, ühe kaardi merewäemehe ehk ülemaataja järjes sellest päewast rehendatud, kunas nemad 173 stat. ülesantud tegewa teenistuse aega ära teeninud on, kui aga lõpetuse efsaam ohwitseriks tõstmiseks priitahtjate eneste süü läbi õigel ajal mitte tehtud ei saa, siis saab wanaduse järg ohwitserijärjes alles proowi tegemise päewast pääle arvatud.

191) Merewäe meeste ehk ülemaatajate kõrgemale tõstmise kohta, tagawara wäesse arwamisega, saamad priitahtjad selle järje tarwis finnisäetud proovimise alla heidetud.

192) Priitahtjad laewawäe teenistuses, kes kahe aasta wäljateenimise järel 190mas stat. tähendatud proowi mitte ärateha ei jõudnud, saamad 173mas stat. finnisäetud aja pääle, selle aja mahaarwamisega, mis nad merewäes teeniswad, unterohwitseri järjes tagawara wäe jalku arwatud. Mii-
sugustel meestel ei ole mitte teatud te-
gewat teenistust unterohwitseri järjes ka merewäe seas edasi pidada, kui nemad seda soowivad ja ülemad neid teenistusesis-
lisel arwamisel; wastupidisel juhtumi-
sel ei ole neil mitte ärafeelbub tegewat
teenistust wäes üleülbiste, priitahtjate tar-

wis maawäe salgade juures finnisäetud reeglite põhjuse pääl edasipidada.

193) Priitahtjatel merewäe teenistuses on lubatud oma kortetites elada. Sõidu aeal laewade pääl saawad nemad finnisäetud meremeeeste palka ja kuni kaardimere-mehes ehk ülewaatajaks saamiseni kroonu poolt riiet.

194) Ülewal pool ülesseantud reeglitesse, merewäe teenistuse priitahtjate üle, (186 stat. ja järelseiswad) puutumata saawad nende pääle ka 20, 181 ja 182 stat. määramised pantud.

195) Merewäe koolide ja merejau tehniku kooli ja Nikolajewi junleri klasside kaswanditud, nii kui ka harjutamise laewade laewapoisid ja koolid saawad wäeteenistuse täitmise pääle waadates priitahtjateks laewa teenistuses peetud ja nende ülessearvamise kohta saab 103mas stat. tähendatud reegel tähele pantud.

196) 195mas stat. nimetatud koolid, kui ka priitahtjad, kes nende koolide klassides ehk Nikolajewi junleri klassides olnud on, ja üleülistä kõi priitahtjad, kes kroonu abiandmisega üht iseäralist laewa teenistuse õpetust saanud on, on kohustatud, kaar-

bi meremeesteks ehk ülewaatajateks saamise järele iga aasta eest, mis nad foolis ol-
nud, poolteist aastat tegewasse teenistusesse jääma; laewapoisiid aga seiswad kümme aastat tegewas teenistuses ja saawad nende aja ärateenimise järele koge maawäe (militside) seffa arwatud. Nimetatud termin saab arwatud: laewapoistele, kes enne seitsmetoiskümnema aasta kätte jõudmist foolidest lahti lastud saiwad — sellest east pääle, laewapoiste tarwis aga, kes pärast seitsmetoiskümnema aasta kätte jõudmist lahtilastud saiwad — nende lah-
lastmise päewast pääle.

XIII. p ä ä t ü k k.

Raebdusist wäeteenistuse kohuse asjus.

197) Wäeteenistuse asjade institutioni-
de tallituste ja kordasäädmistele üle saawad
raebdused suusõna ja kirja läbi wastuwõetud, kus juures aga alamal ülesantud
ajad (201, 205 ja 211 stat.) tähelepanemise-
ga peetud peawad saama.

198) Suusõna raebdused saawad asjasse
puutuwast institutionidest iseäralistessee raamatudesse üleskirjutatud. Raebduste ettepa-

nemiste juures võivad kõiksugused põhjus-
kirjad, mis neid tõendavad, etteäetud
saada.

199) Sellele, kes ühe kaebduse sisse-
annab, peab, kui ta seda nõuab, üks kwi-
tung kaebduse vastuvõtmise üle antud
saama.

200) Kaebduste pääle otsuseandmise tu-
lemata jäämine ei takista mitte väete-
nistuse asjade komissoonide tallitust sisse-
kutsumise ja teenistusesse vastuvõtmise
kohta.

201) Kaebdused institutionide ja ammet-
litude meeste vastu, kes iseäralisi sissekut-
sumise raamatuid valmistavad, neis ra-
matudes ettetulevate vigade üle, võivad
kahe nädala sees, 118 statuuti läbi kin-
nisäetud viimase termini päevast iseära-
liste sissekutsumise raamatude ettepanemi-
sels, ettetoodud saada.

202) Gesseiswas statuutis nimetatud
kaebdused võivad kohe freisi-, maakonna-
ehk linna kohtu juures väeteenistuse tarvis,
ehk neile institutionidele ehk ammetimeestele
(102 stat. ja märkus), kes iseäralisi sissekut-
sumise raamatuid kirjutavad, ettepanetud

saada, kes wiimised kohustatud on, neid kohe sinna, kus nende koht, ettepanna.

203) Kreisi-, maakonna- ehk linna komisjion proovib omas esimeses koosolemises kaebdused nende sisseandmise rea järele. Kui kaebduse siju järele tarwis on kohalikuid teadusi juure tuua, läkitab komisjion ühe liilme sinna kus teadusi saada on.

204) Ühe kaebduse pääle otsuseandmine peab kahe nädala sees, selle komisjionis ettepanemise päewast arwatud, forda säetud ja kolme päewa sees kaebajale teadaantud saama. Kaebaja nõudmise pääle saab temale protokollu ärafiiri antud.

205) Kaebdused kreisi-, maakonna- ehk linna komisjionide otsuseandmise üle, niisasti sissekutsumise raamatudes ettetulewate wigade üle, kui ka fergituste lubamiste üle, wäljaspidise näu jarel wanaduse määramise üle ja teenistuseks kõlbamise üle, saawad neljanädalalise aja sees, otsuseandmise päewast pääle rehendamad, kubernemangu ehk maakonna wäeteenistuse asjade tallituste komisjionile ettepanitud.

206) Kaebdused kubernemangu- ehk maakonna komisjionile wäeteenistuse asjus,

saavad sellele freisi-, maakonna- ehk linna komisssionile, kelle pääle nad tõstetud, sisseantud. Nimetatud komisssionid on kohustatud, seitsme päewa sees kaebduse vastuvõtmise järel, seda kaebdust omale kohale läkitama, ühes kaebduse asja pääle puutuwate komisssioni protokollidega ja tarwilikude teadustega ja selletustega.

207) Leiab kubernemangu- ehk maakonna komisssion wäeteenistuse asjus kaebdust sissekutsumise raamatudesse kirjutatud ettepanemiste wigaduse üle tähelepanemise wäärt olevat, siis annab ta selle üle freisi-, maakonna- ehk linna komisssionile tarwilikude muutmiste ettevõtmiseks sissekutsumise raamatus teadust.

208) Kubernemangu- ehk maakonna komisssion wäeteenistuse kohuse asjus on kohustatud, igal ühte meest, kellest kaebdus reegliwastalise läbikatsumise üle wäeteenistuseks tõlbuse kohta ehk wäljaspidise näu järele wanaduse määramise kohta ettepanetud saab, uueste läbikatsumise alla heitma. Tõiste inimeste kaebamiste pääle wõetakse uueste läbikatsumist üksi sellel juhtumisel ette, kui komisssion seda tarwis arwab olevat.

209) Rubernemangu ehk maakonna wäeasjadesse puutuma kommissiooni otsuse andmised sellesama juures ülesseantud kaebamiste üle saawad kaebajatele seitsme päewa sees, otsuseandmise päewast arwatud, teadaantud.

210) Rubernemangu ehk maakonna kommissiooni otsuse andmised kaebamiste pääle waleste tehtud ülesseandmiste üle sissekutsumiste raamatutes ja väljaspidise näo järele wanaduse waleste määramiste üle on iga aja kohta lõpetud ja ei seisa enam kellegi edasipidise kaebduse tõstmise all.

211) Rubernemangu ja maakonna otsuse andmiste wastu kaebamiste pääle waldfiste kergituste andmiste pääle ehk meeste läbilatsumise üle nende wäeteenistuseks kõlbuse kohta, on lubatud kahetuulise aja sees, arwatud sest päewast kuni otsus antud saanud, walitsewa senati juures (1. Departemangus) kaebdusi tõsta. Need kaebdused saawad selle kommissiooni juures, kes otsust andnud on, sisseantud ja see peab neid ühes protokollis ja tarwiliku teadustustega ja selletustega, seitsme päewa sees, kaebduse wastuwõtmise järele, senatile ettepanema.

XIV. p ä ä t ü t l.

Karistusdest wäeteenistuse sääduse üle-
astmise juures.

212) Inimesed, kes kohustatud on, ennast
sissekutsumise fondadesse ülesse kirjutada
lasfma (stat. 95 ja 97), saavad, kui nad
seda kohut mitte enne aasta mööda jõud-
mist, kus nad kahetümnema elu aasta üle
astunud, täitnud ei ole,

raha trahwi alla heidetud, mis mitte
üle 100 rubl suur ei ole.

213) Need, kes oma süü läbi mitte sis-
sekutsumise kirjadesse ülessekirjutatud 'pole
saanud ja sellepärast, stat. 158 järele, wäe-
teenistusesse astumiseks loosi õiguse äraku-
tawad, aga teenistusesse tõlbamata on, om-
meti mitte iseenele tehtud wiga pärast,
(stat. 218.)

saavad kahe kuni nelja kuu pääle
kodanikude jau wangi pantud, ehk
mitte enam kui kolme kuu pääle wan-
gi pantud (Arrest).

214) Need, kes wõetud loosinumbri jä-
rele seiswa wäe jalku astuma peawad,
saavad, kui nad ilma tähelepanemise wäärt

põhjata, wäteenistuseks sissekutsumute läbiwaatamise terminiks (stat. 144) mitte ei ole tulnud, ilma selle päale waatamata, et neid teenima pannaſe, weel

kuni kolmekuulise wangitrahwiga karistub.

215) Need, kes läbiwaatamise juures ülesse annawad, et neil üks sala, wäteenistusele teelma haigus on, saawad, kui nende ülesseandmine haigemajas järele waatamise päale wale on, päale nende teenistusesse panemist

ühe wäeülemate poolt arwatud karistuse alla heidetud.

216) Need, kes seiswasse wäesse wastu wõetud (stat. 155), ehk wõetud loosi numbri järele seda peawad, saawad, kui nad teenistusele astumiseks määratud terminile ilma tähelepanemise wäärt põhjata tulnud ei ole,

šõa-trahwiraamatu st. 146 järele ülesse antud trahwidega, mis neile arwatud, kes õigel ajal teenistusesse astunud pole, trahwitub.

217) Kes ennaſt wäteenistusest lahti tegemiseks ehk selle maitsmise juures tema tarwis mitte olewa torgituste maitsmiseks,

olgu mis tahte sugust, petmist ette wõtab, saab, pärast seda kui ta teenistusele äraantud,

wäe wangifotta nelja kuu ja kahe nädala kuni kuue kuu pääle wangi pantud.

213) Gesseiswa statuutis finnipantud trahwi alla saamad, niisama pärast teenistusesse astumist, ka need langema, kes wäeteenistusest ennast tagasi hoida tahawad ja siis, kas üksi, ehk tõiste abiga ennast wigaseks teewad, enesele haawu teewad ehk mis tahte sugusel tõisel wiisil oma terwisele kahju teewad.

219) Teenistuse ajad neile meestele, kes määratud ajal mitte teenistusele tulnud ei ole (stat. 216) ja sellepärast pärast wäesalgadesse, kui sel terminil, kuna nende wanadusewennad sisse astusiwad (stat. 155), tuliwad, saamad arwatud: neile, kes esimesel poolel aastal wastu wõetud saiwad — 1selt selle aasta Juuli kuu päewast, ja neile, kes tõisel poolel aastal wastu wõetud saiwad, aga — 1selt selle aasta Jaanuari kuu päewast, mis nende teenistusele sisseastumise aasta pääle tuleb.

220) Statuutides 216 ja 217 nimetatud mehed saavad, kui nad wäeteenistusseks kõlbmata ehk alles kolmekümne neljandamal eluaastal kätte saadud on,

kodanikude ja wangifotta pantud, ja nimelt: a) stat. 216 sees nimetatud inimesed — nelja kuni kaheksa kuu pääle, ja b) statuut 217 sees nimetatud inimesed — kaheksa kuni ühe aasta ja nelja kuu pääle.

221) Meed, kelle juures tõeks tehakse, et nad tõist meelega wigaseks teinud, ehk selle lubaga ses nõuus, et teda wäeteenistusele kõlbmataks teha, ja ülepea kõik need, kes ühe wigaseks tegijale abi annud, saavad

kodanikude ja wangifotta pantud ja istunud sääl kaheksa kuud kuni üks aasta ja neli kuud.

Meed, kes tõist sellesamas nõuus, omemeti ilma selle soowimise ja lubata, wigaseks teinud on, saavad

kriminalisääduste trahwi alla heidetud, mis säädused meelega wigategemistesse, haaramisdesse ja teha kahjudesse puutuvad.

222) Kaebdused töiste liifmete purustamise ehk wigaseks tegemise üle saavad ilma selle inimese kaebdusesse puutumata ettemõetud, kellel üks liifme purustamine ehk muu terwise kahju sünnitatud on.

223) Need, kes töisi seks kihutavad, et needsamad endid neist siin käsus ülesse antud kohustest priiks teeksid, kui ka nende aitajad ja salgajad, kes ennast wäeteenistusest tagasi tõmbada tahavad, saavad trahvide alla heidetud, mis üleüldiste kurjategija osalistele finnisäetud reeglite põhja pääl seisavad, kus igalord nende tarwis need ülewäl finnipantud trahwid, kes mitte wäeteenistusesse ära andmisega koos ei seisa, pruugitud saavad.

224) Nende inimeste pääle, kes end wäeteenistusest tagasi tõmbanud, ei käi mitte üleüldiste seadusliku üle aeaaraminemise määramiste toimetus.

Alkiri: Konstantin, riiksradi president.

Lisa wäetecnistuse sääduse 53ma statunti juure.

(Lühendatud lisa.)

Wene Riigi koolid on wäetecnistuse maksmise pääle waadates neljasse jagufonda jaetud :

I. Jagufond: Suuremad koolid.

1. Wene õigeusulises waimulikus kohtukonnas:

Waimulikud akadeemiad.

2. Rahwaharimise ministeeriumis:

Suurkoolid,

Keiserlik sündinudasjade, keelde õppimise (ehk historia-filologia) kool Peeterburgis;

Troonipärija Mikolaus'se ülemkool (lyceum) Moskwas (suurekooli õpetuse-jaukaswanditudele); Jaroslawi linna Demidow'i sääduse-tundjate ülemkool nii kui ka Neesen'i linna würst Besborodko ülemkool.

Elajatohtrite koolid Kasan'is, Harlow'is ja Tartus.

3. Keiserliku koea ministeeriumis:

Keiserlik kunstide akadeemia. (Meile, kelli fraduiritud kunstnikude 1 ja 2 klassi seisus igas kunsti jaus antud on.)

4. Wäljaspoolses ministeeriumis:

Hommikumaa keelde õpetamise-jaud wäljaspidise ministeeriumi Aasiamaa departemangu juures.

5. Riigimaranduse ministeeriumis:

Mäekool (Berginstitut).

Peeterburgi praktiku hantwerigi kool.

Kiia Politehnikum.

II. Jagukond: Reskmitud koolid.

1. Wene õigeusu waimulikud

kohutukonnas:

Waimulikud seminarid. (Meile, kes õpetuse jagu kõige wähem tõise klassini läbi teinud.)

2. Rahwaharimise ministeeriumis:

Gümnaasiumid, nende seas ka keiserlik filantropia seltsi gümnaasium. (Meile, kes

õpetuse jagu kõige vähem kuuendama klassini läbi teinud on.)

Küütki ja Doomikool Tallinnas.

Koolid wõõra usu kirikute juures:

Peetri-Anne ja reformiiritud kiriku juures Peeterburgis ja luteruse Peetri-Pauli kiriku juures Moskwas.

Troonipärija Nikolaus'se ülemkool Moskwas (gümnaasiumi õpetuse jao kaswandi fudele).

Privat- ehk kõrwal gümnaasiumid.

Seitsme ja kuueklassilised realkoolid.

Koolmeistrite seminarid, mis 1872, 31. Mai säadmiste järele linnakoolmeistrite ettevalmistamiseks põhjendub on.

III. Jagufond: Alamad koolid.

1. Rahwaharimise ministeeriumis:

Linnakoolid.

Kreisikoolid.

Riigi poolt peetud koolmeistrite seminarid alama rahwale koolmeistrite ettevalmistamiseks, nenda kui ka need seminarid, mis Tartu õpetamise wallas on.

IV. Jagufond: Elementar- ehf alamad foolid.

1. Rahwaharimise ministeeriumis.

Rahwa elementarfoolid mitmesuguste
nimele all: üheklassilised linna- ja maa-
foolid, kihelkonnakoolid j. n. e.

2. Sisemise asjade ministeeriumis: Luteruse- ewangeli kirikufoolid.

Kontrafigniiirinud:

wanem sekretär **Schlieps.**

Register.

	Lehel.
Rõige kõrgem avalik riigi-kuulutuse-firi	3
Raist walitsewa senati kätte.....	9

Wäeteenistuse säädus.

I. Päättüff	17
II. Päättüff. Teenistuse ajast seiswas ja tagawara wäes	21
III. Päättüff. Eda ja tagawara wäes olemate meeste kodaniklikuist õigustest ja kohustest	25
IV. Päättüff. Meestest, kes oma wäeteenistust enam edasi teha ei wõi, kui ka nende eneste ja teenistuses olemate meeste perekondade eest hooletandmisest	27
V. Päättüff. Riigi maawäest (о роцыварственномъ ополченіи)	29
VI. Päättüff. Wäeteenistuse maksmise juures teenistusest priiksarmamistest, ajapitkendustest ja fergitustest.	

I. Rehaliku puuduste pärast priiks ar- wamisist ja aja pikkendusest.....	31
II. Kergitused perekondade (suguvõsade) asjade kohta	33
III. Teenistusse astumise pikkendamisest waradigusliku asjade seisul.....	36
IV. Teenistusesse astumise aja pikkenda- misest ja kergitusest waimu hariduse kohta	37
V. Priikslaskestamisest ameti ehk tallituse wiisi järele.....	43
VII. Päätükk. Sissekutsumise-kondade sääda- mistest.....	47
VIII. Päätükk. Wäeteenistuse kohuse maks- mise institutionidest.....	53
IX. Päätükk. Sissekutsumise-kondadesse ülessekirjutamisest ja sissekutsumise ra- amatude korrale säadamisest.	
I. Sissekutsumise-kondadesse ülessekirju- tamisest ja ülessekirjutamise tähtedest	63
II. Sissekutsumise raamatude valmistam- isest	66

III. Ühest sissekutsumise konnast tõiessse ümberkirjutamisest	74
IV. Teadaandmistest wäeteenistuste maks- mise juures torgituste kohta	76
X. Päättüft. Wäeteenistuse maksmiseks sis- sekutsumisest ja teenistuseks wastuwõt- misest.	
I. Ettemalmistawast korrale säädmisist sissekutsumisele	78
II. Iga aastase kulutuse ärajautamisest	80
III. Sissekutsumisest	81
IV. Wanaduse määramisest wäljaspidise näo järel	82
V. Sissekutsumise raamatude täieste kin- nisäetud läbiproowimisest ja loosi all seiswast meestest	83
VI. Loosimise korrast	84
VII. Teenistusesse wastuwõtmisest ja üle- waatamisest	87
VIII. Sissekutsumise raamatudesse üles- firiutamata jäänud meestest	93

- IX. Tunnistuse kirjade üle wäeteenistuse
täitmise juures 94
- XI. Päätüft. Kuludest hõsclutsumise ja
teenistusesse wastuwõtmise juures ... 96
- XII. Päätüft. Priitahtjatest.
- I. Maawäesse priitahtlikult astujatest
meestest 99
- II. Priitahtjatest merewäe teenistuses .. 105
- XIII. Päätüft. Raebduft wäeteenistuse
lohuise asjus 109
- XIV. Päätüft. Karistuseft wäeteenistuse
sääduse üleastumise juures..... 114

Risa wäeteenistuse sääduse 53ma statuuti juure.

- I. Jagukond: Suuremad koolid..... 119
- II. Jagukond: Keskmised koolid..... 120
- III. Jagukond: Alamad koolid..... 121
- IV. Jagukond: Elementar- ehk alamad
koolid 122

